قرآن کریم

دیاں

چُونویاں آیتاں

Published by
NAZARAT ISHA'AT RABWAH PAKISTAN

Printed by
ZIA-UL-ISLAM PRESS RABWAH

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نَحْمَدُہٗ وَنُصَلِّیْ عَلٰی رَسُوْلِہِ الْکَرِیْمِ

کلمہ طیّبہ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ نال پیار دے جُرم وِچ گرفتاریاں مُقدّمیاں، قیداں، سختیاں، ماراں، سزاواں تے قتل غارت نُوں بلالی رُوح نال برداشت کرن والے احمدیاں دی طرفوں، عالمگیر جماعتِ احمدیہ دی سَو سالہ جوبلی دے مبارک موقعے اُتّے، اک صاف سُتھری سَوغات ۔

ترجمہ: جناب محمد یعقوب صاحب امجد (کھاریاں ضلع گجرات)

فہرست

پیش لفظ

قرآن مجید دی ہر آیت صاف تے سادے معنے رکھدی اے۔ قرآن مجید دے اعلیٰ مقصد دا اندازہ کُجھ ایہدے توں لگایا جاسکدا اے کہ کوئی مبتدی خواہ پہلی وار اُیدا ترجمہ پڑھے، اُہ کُجھ نہ کُجھ سمجھ ای جاندا اے۔ ایس نوں وادھ کے اِہ وے کہ ہر آیت قرآن مجید دے نرالے متعدد معنیاں والے مکمل نظام دا اک حِصّہ اے۔ جہڑا عام معنیاں دے مقابلے وِچ زیادہ پوشیدہ معنیاں اُتے حاوی اے۔ اہناں متعدد معنیاں دی رُو نال ہر آیت دا مضمون قرآن مجید دے تسلسل وِچ پہلاں تے پچھوں آون والیاں آیتاں تے سورتاں نال ایویں ای تعلق رکھدا اے، جیویں کوئی متعدد جہتاں والا مواصلاتی نظام ہوندا اے۔ اُتلے بیان دی روشنی وِچ ذیل دیاں دو گلاں صاف ہو گیاں نیں :-

۱ ۔ کوئی ترجمہ خواہ کِنّا ای جامع تے مکمل ہووے، فیر وی اُہ قرآن مجید جہی متعدّد معنیاں نال بھرپور کتاب دے معنے سمجھاون لئی کافی نہیں ہوسکدا۔ اِہ دعویٰ ناممکن اے کہ کوئی وی ترجمہ قرآن مجید دا پیغام پہنچاون لئی کافی اے۔ ایس لئی کہ قرآن مجید جہڑے پیغام اُتے مشتمل اے اُہدا پہنچانا آسان نہیں اے۔

۲ ۔ جیویں کہ اُتے بیان کیتا گیا اے اِہ امر وی ناممکن اے کہ قرآن مجید وِچ بیان کیتے گئے کسے مضمون دے بارے وِچ کُجھ آیتاں دا چناؤ کر لیا جائے تے اِہ سمجھ لیا جائے کہ اُہ انتخاب اُوس مضمون دا مکمل تعارف کران لئی کافی اے۔ مثال دے طور اُتے قرآن مجید دیاں چندا جہی آیتاں دا چناؤ کر لیا جائے، جہڑیاں اُہدے اقتصادی نظام دی نمائندگی کردیاں نیں، تے سمجھ لیا جائے کہ اِہ انتخاب کافی اے، پر اُتے بیان ہون والیاں گلاں دے سبب اِہ وی ناممکن اے۔ ایس لئی کہ اگرچہ قرآن مجید دے اقتصادی نظام دا فلسفہ قرآن مجید دے اک بڑے حِصّے وِچ پھیلیا ہویا اے۔ پر سِدّھے طور اُتے اُہدا اقتصادی نظام نال کوئی تعلق نہیں اے۔

حقیقت اِہ وے کہ دُنیا دی اکثریت جہڑی مختلف زباناں بولدی تے مختلف ثقافتی تے نسلی گروہاں نال تعلق رکھدی اے، پر اجے اُہ ایس اچرج نے نرالی کتاب دے مطالعے نوں محروم اے، جَد اِہ نازک صورت

سامنے آؤندی اے تے اسیں اِہنوُں اک المیہ سمجھنے آں۔ ایس لئی کہ پچھلیاں چوداں صدیاں وِچ قرآن مجید دا صرف ۶۵ زباناں وِچ ای ترجمہ کیتا گیا اے، جدوں کہ اُہدے مقابلے تے بائیبل سوسائٹی دی رپورٹ دے مطابق بائیبل دا ترجمہ ۱۸۰۸ زباناں وِچ ہو چُکیا اے۔

ایس صورت حال دے ویکھن توں بعد، ساری دُنیا اُتے پھیلی ہوئی- احمدیہ مسلم جماعت نے دُنیا دیاں پنجاہ مشہور تے عالمگیر زباناں وِچ قرآن مجید دے ترجمہ کرن دے اہم تے عظیم کم نوُں شروع کردِتا اے۔ اُمید اے کہ ۱۹۸۹ء تیک جَد جماعت دی بُنیاد اُتّے اک صدی پُوری ہو جائے گی، اِہ کم وی پُورا کر لیا جائے گا۔ ایس توں وَدھ کے اِہ کم وی ہو رہیا اے کہ بہت ساریاں زباناں بولن والیاں لئی جُزوی طور اُتّے قرآن مجید دیاں آیتاں دا مضمون وار چناؤ کر کے اُہناں دیاں زباناں دے ترجمے نال چھاپ دِتا جائے۔ تاں جے اُہ لوک جہڑے اسلام دے بارے وِچ تھوڑا علم رکھدے نیں یاں کُجھ وی نہیں رکھدے، اُہناں نُوں قرآن مجید نال متعارف کرایا جائے۔

اسیں اُمیدوار آں، تے دُعا وی کرنے آں کہ ساڈی اِہ کوشش علم دی پیاس بجھاؤن وِچ کامیاب ہووے گی تے اِہ کوشش دلاں وِچ اک نویں تمنّا پیدا کرے گی، تاں جے قرآن مجید جہڑا اسمان دی اِک وحی اے، تے اپنے اندر مکمل ہدایت رکھدا اے، اُہدے وَل لوک کھِچے آؤن۔ آیتاں دے چناؤ ذیل دے مضموناں دے مطابق کیتا گیا اے:-

(۱) اللہ تعالیٰ دیاں صفتاں۔ (۲) فرشتے (۳) قرآن کریم (۴) انبیاء علیہم السّلام (۵) آنحضرت دا مقام تے سیرت (۶) عبادات نماز (۷) روزہ (۸) زکوٰۃ دا اللہ دے راہ وِچ خرچ کرنا (۹) حج تے کعبہ (۱۰) تبلیغ (۱۱) اخلاقیات (۱۲) اسلام دا اقتصادی نظام (۱۳) جہاد (۱۴) مومناں دیاں صِفتاں (۱۵) عورت تے مرد دے برابر حقوق (۱۶) سود دا حرام ہونا (۱۷) پیشگوئیاں (۱۸) سائنس دے بارے وِچ (۱۹) دعاواں (۲۰) چھوٹیاں سورتاں۔

اللہ دے فضل تے کرم نال احمدیہ مسلم جماعت دے ذریعے ذیل دیاں زباناں وِچ ترجمے مکمل ہو چُکے نیں:-

(۱) بنگالی (۲) ڈینش (۳) ڈچ (۴) انگریزی (۵) فانٹی (۶) فیجین (۷) فرانسیسی (۸) جرمن (۹) گورمکھی (۱۰) ہوسا (۱۱) ہندی (۱۲) انڈونیشین (۱۳) اطالوی (۱۴) کیکیو (۱۵) لوگنڈا (۱۶) پرتگیزی (۱۷) روسی (۱۸) سپرنٹو (۱۹) سواحلی (۲۰) سویڈش (۲۱) اُردو (۲۲) یوروبا۔

اللہ دے فضل تے کرم نال اسیں اِہ اعلان کردے ہوئے وی خوشی محسوس کرنیں آں کہ ہور ویہ (۲۰) زباناں وِچ کیتا ہویا ترجمہ وی قریبًا قریبًا چھپن لئی تیار اے، تے اسیں شتابی اِہناں زباناں وِچ وی ترجمہ چھاپ رہے

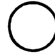
آں جنہاں دے نام ذیل وِچ درج کیتے گئے نیں :۔

(۱) البانین (۲) آسامی (۳) آریا (۴) چینی (۵) گجراتی (۶) جاپانی (۷) کورین (۸) ملایالم (ملائی) (۹) مینڈلی (۱۰) مرہٹی (۱۱) نارویجین (۱۲) پشتو (۱۳) سندھی (۱۴) پولش (۱۵) سپینی (۱۶) سویڈش (۱۷) تامل (۱۸) تلگو (۱۹) ترکی (۲۰) ویت نامی (۲۱) کانری۔

مختلف زباناں وِچ قرآن مجید دے ترجمے حاصل کرن لئی ہر قسم دی فرمائش، پبلشر دے نام، یاں دُنیا دے کسے دی ملک وِچ۔ احمدیہ مُسلم مشن دے نام بھیجی جائے۔ ایس گلّ تے دھیان رہے کہ جنہّاں عنواناں دے تحت قرآن مجید دا متن پیش کیتا جا رہیا اے، اُہ خود متن دا حصّہ نہیں ہین۔ ایس لئی اُنہاں نوُں نمایاں طور تے دکھراو کھایا گیا اے۔

ایس نمونے دیاں آیتاں دا انتخاب خود حضرت مرزا طاہر احمد صاحب امام جماعت احمدیہ (عالمگیر) نے فرمایا اے۔

نظارت اشاعت ربوہ

اللہ تعالیٰ

ساڈے پیدا کرن والے دا اُچّا تے سُچّا نام ۔ اللّٰہ ۔ اے ۔عربی زبان وِچّ اللہ دا لفظ خُدا تعالیٰ دے سوا کسے ہور ذات یاں شئے لئی وَرتیا نہیں جاندا ۔ دوسریاں زباناں وِچّ اللہ دی ذات لئی ورتے جان والے سبھ نام ، یاں تے صفاتی نیں ، تے یاں تشریحی نیں ۔ اُہ (نام) اکثر جمع دی صورت وِچ ورتے جاندے نیں ۔ پر اللہ دا لفظ کدی وی جمع دی صورت وِچّ ورتیا نہیں جاندا ۔ دوسریاں بولیاں وانگوں پنجابی بولی وِچّ وی اللہ دا بدل ہور کوئی لفظ نہیں مِلدا ۔ ایس لئی ترجمے وِچّ اصل نام اللہ ای ورتیا گیا اے ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○	شروع اللہ دے نام نال ، جہڑا نہایت مہربان (تے) ، بار بار رحم کرن والا اے ۔
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ○	ساری تعریف اللہ لئی اے ، جہڑا سبھنے جہاناں دا ربّ اے ۔
الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○	نہایت مہربان (تے) بار بار رحم کرن والا اے ۔
مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ○	مالک اے فیصلے دے دن دا ۔
اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ○	صرف تیری اِی اَسیں عبادت کرنے آں تے صرف تیرے کولوں اِی اَسیں مدد منگنے آں ۔
اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ○	توُں ٹور سانوُ سِدھے راہ اُتّے ۔
صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۙ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ○	راہ اُہناں دا جنھاں نُو ، توُں انعام دِتّا ۔ نہ اُہناں دا جنھاں تے تیرا قہر پیا تے نہ اُہناں دا جہڑے کُراہے پے گئے ۔

الفاتحۃ : ۱-۷

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ○

جو کجھ اسماناں تے زمین وچ اے، وڈیائی بیان کردا اے اللہ دی، تے اُہ طاقت والا، حکمت والا اے۔

لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ○

اسماناں تے زمین دی بادشاہی صرف اُہدے لئی اے، اُہ حیاتی بخشدا تے موت وارد کردا اے، تے اُہ سبھ چیزاں اُتّے قدرت رکھن والا اے۔

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ○

اُہ پہلا وی تے آخری وی، تے ظاہر وی تے پڑدے وِچ وی اے۔ تے اُہ سب چیزاں داخوب جانن والا اے۔

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۚ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيْهَا ۚ وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ ۚ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ○

اُہو ای اے جِنّھے پیدا کیتا اسماناں تے زمین نوں چھے وقتاں وِچ فیر اُہنے اپنے آپ نوں عرش اُتّے قائم کیتا
اُہ جاندا اے، جو کجھ زمین وِچ داخل ہُندا اے، تے جو کجھ اُہدے وِچوں نکلدا اے۔ تے جو کجھ اسمان توں اُتردا تے جو کجھ اُہدے (ول) چڑھدا اے۔ تے اُہ تہاڈے نال ہُندا اے جِتّھے وی تُسیں ہووو، تے اللہ اُہ سب کجھ ویکھدا اے، جو تُسیں کردے او۔

لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ○

اسماناں تے زمین دی بادشاہی صرف اُہدے لئی اے، تے اللہ دے سامنے ای سبھ معاملے پیش کیتے جاندے نیں۔

يُوْلِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوْلِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ○

اُہ داخل کردا اے رات نوں دن وِچ بدلن لئی، تے داخل کردا اے دن نوں رات وِچ بدلن لئی۔ تے اُہ خوب جاندا اے، جو کجھ دلاں وِچ اے۔

اٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَاَنْفِقُوْا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُّسْتَخْلَفِيْنَ فِيْهِ ۚ فَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوْا لَهُمْ اَجْرٌ كَبِيْرٌ ○

الحدید: ۲-۸

ایمان لیاؤ اللہ تے اُہدے رسُول اُتّے، تے خرچ کرو (اللہ دے راہ وِچ) اُہدے وِچّوں، جِسدا تہانوں اُوس نے وارث بنایا اے، تے جِہڑے تہاڈے وِچوں ایمان لیائے تے اُہناں خرچ کیتا، اُہناں لئی بڑا اجر اے۔

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ ؗ وَ هُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝

جو کجھ اسماناں تے جو کجھ زمین وِچ اے وڈیائی بیان کردا اے اللہ دی ۔ اُہدے لئی بادشاہی تے اُہدے لئی تعریف اے ، تے اُہ سبھ چیزاں اُتّے قدرت رکھن والا اے ۔

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَّ مِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝

اُہو ای اے جِنّھے تہانوں پیدا کیتا ، فیر کوئی تہاڈے وِچّوں کافر تے کوئی تہاڈے وِچّوں مومن نیں ۔ تے اللہ اُہ سبھ کجھ ویکھدا ، جو تُسیں کردے او ۔

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَ صَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۚ وَ اِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ۝

اُہنے پیدا کیتا اسماناں تے زمین نُوں سچ (دی بُنیاد) اُتّے ، تے اُہنے عطا کیتی تہانوں شکل صورت تے اُہنے خوب بنائیاں تہاڈیاں صورتاں ، تے آخر اُہدے ول ای مڑ جانا اے ۔

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّوْنَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ؕ وَ اللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ۝

التغابن : ۲-۵

اُہ جاندا اے ، جو کجھ اسماناں تے زمین وِچ اے ، تے اُہ جاندا اے جو کجھ تُسیں چھپاندے او تے جو کجھ تُسیں ظاہر کردے او ۔ تے اللہ خوب جاندا اے ، جو کجھ دِلاں وِچ اے ۔

اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوٰى ؕ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ مُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ؕ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ۝

بے شک اللہ ای دانیاں تے (کھجوردیاں) گٹکاں دا پاڑن والا اے ۔ اُہ کڈھدا اے زندہ نُوں مُردے وِچّوں تے کڈھن والا اے مُردے نُوں زندہ وِچّوں ۔ اِہ جے (تہاڈا) اللہ فیر کتھوں تُسیں اُہدے ولوں موڑے جاندے او ؟

فَالِقُ الْاِصْبَاحِ ۚ وَ جَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَّ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ حُسْبَانًا ؕ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ۝

وَ هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ النُّجُوْمَ لِتَهْتَدُوْا بِهَا فِيْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ ؕ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ۝

اُہ ظاہر کرن والا اے صبح دا ، تے اُہنے رات بنائی ارام کرن لئی تے سورج تے چن بنائے نیں وقت دی گنتی لئی ۔ اِہ اندازہ اے غالب (تے) خوب جانن والے دا ۔ تے اُہو ای اے جِنّھے بنائے تہاڈے لئی تارے ، تاں تُسیں راہ معلوم کرو اُہناں نال دھرتی تے سمندر دے ہنیریاں وِچ ۔ بیشک اساں کھول کے بیان کیتیاں نیں نشانیاں ، اُہناں لوکاں لئی جہڑے علم رکھدے نیں ۔

وَهُوَ الَّذِيٓ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَّمُسْتَوْدَعٌ ؕ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّفْقَهُوْنَ ۝

تے اُہو ای اے جِنّھے پیدا کیتا تہانُوں اک اصل وِچّوں، فیر تہاڈا اک گھر اے تے اک ٹھکانا اے ۔ بیشک اساں کھول کے بیان کیتیاں نیں نشانیاں، اُہناں لوکاں لئی جہڑے سمجھ رکھدے نیں ۔

وَهُوَ الَّذِيٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا ۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَّجَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَّغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ؕ اُنْظُرُوْٓا اِلٰى ثَمَرِهٖٓ اِذَآ اَثْمَرَ وَيَنْعِهٖ ؕ اِنَّ فِيْ ذٰلِكُمْ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ۝

تے اُہو ای اے جِنّھے بدّل وچوں پانی اُتاریا ۔ فیر اَساں اُہدے نال ہر چیز دی انگوری پیدا کیتی، فیر اَساں اُہدے وِچّوں ہری ہری فصل پیدا کیتی، اسیں کڈھنے آں اُہدے وِچّوں تہ بہ تہ دانے، تے کھجور یعنی اُہدے گچھّے وچّوں جھکے ہوئے گُچھّے، تے انگوراں دے باغ تے زیتون تے انار (پیدا کرنے آں) اکّو جہے تے وکھرے وکھرے ۔ غور کرو! اُہدے پھل اُتّے ۔ بیشک اِہدے وِچ نشانیاں نیں اُہناں لوکاں لئی جہڑے ایمان لیاؤندے نیں ۔

وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوْا لَهٗ بَنِيْنَ وَبَنٰتٍۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ؕ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يَصِفُوْنَ ۝

تے اُہناں اللہ دے شریک بنائے جِنّ، حالانکہ اُہنے اُہناں نُوں پیدا کیتا اے، تے اُہناں بغیر کسے علم دے جھُوٹھ مُوٹھ اُہدے پُتّر تے دھیاں بنا لیّاں ۔ اُہ پاک اے تے جو کُجھ اُہ کہندے نیں، اُہدے کولوں اُہ بہت اُچّا اے ۔

الانعام : ۹۶-۱۰۱

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ۚ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ ؕ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ مَنْ ذَا الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ؕ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۚ وَلَا يُحِيْطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ ۚ وَلَا يَـُٔوْدُهٗ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ

اللہ (اُہ ذات اے) کوئی عبادت دے لائق نہیں، مگر اُہ ای، کامل حیاتی والا (تے) بغیر کسے سہارے دے قائم رہن والا اے (تے سب نُوں) قائم رکھن والا اے ۔ نہ اُہنُوں ہنگلاٹ آوندا اے تے نہ نیندر ۔ اُہدی ای ملکیت اے جو کُجھ اسماناں وِچ تے جو کُجھ زمین وِچ اے ۔ کون اے جہڑا سفارش کرے اُہدے حضور بغیر اُہدے اِذن توں ۔ اُہ جاندا اے جو کُجھ اُہناں دے اگّے، تے جو کُجھ اُہناں

الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ۝

البقرة : ٢٥٦

دے پچھے وے۔ تے اُہدی مرضی توں بغیر اُہدے عِلم وچّوں اُہ کجھ وی پا نہیں سکدے۔ اُہدا علم اَسماناں تے زمین اُتّے حاوی اے، تے نہیں تھکاندی اُہنوں اِہناں دُواں دی سانبھ سنبھال، تے اُہ اُچی شان والا، بزرگی والا اے۔

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ ۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ۝

اللہ اُہ ای اے، کوئی عبادت دے لائق نہیں، مگر اُہ، غیب تے حاضر دا جانن والا۔ اُہ ای نہایت مہربان (تے) بار بار رحم کرن والا اے۔

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوْسُ السَّلٰمُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ۝

اللہ اُہ ای اے، کوئی عبادت دے لائق نہیں مگر اُہ (اُہ) بادشاہ اے۔ ہر عیب توں پاک اے (تے سلامتی دین والا اے) امن دین والا اے، نگہبان اے، غالب اے، ٹُٹّے دلاں نُوں جوڑدا اے (تے) وَڈّی شان والا۔ اللہ پاک اے (تے) اُہناں چیزاں توں اُچّا اے جِنہاں نُوں اُہدے اُہ شریک بناؤندے نیں۔

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ۚ يُسَبِّحُ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ۚ وَ هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ۝

الحشر: ٢٣-٢٥

اللہ اُہ اے جہڑا پیدا کرن والا، (ہر چیز نُوں بغیر نمونے توں) بناؤن والا تے شکل صورت دین والا اے۔ سارے سُوہنے نام (چنگے وصف) اُہدے لئی نیں، جو کجھ اَسماناں تے زمین وِچ اے، اُہدی وڈیائی بیان کردا اے۔ اُہ غالب (تے) حکمت والا اے۔

فرشتے

فرشتے لئی عربی لفظ ۔ ملک ۔ اے ۔ اِہدے لفظی معنے پیغمبر یاں نمائندہ نیں ۔ اِیتھوں ای فرشتیاں دے پیدا کرن دا مقصد کھُل جاندا اے ، فرشتے اللہ تعالیٰ دے پیغام لیاؤندے نیں ، تے اُہدی مرضی دُنیا اُتّے نافذ کردے نیں ۔ فرشتے اُوس بندوبست دا اِک حِصّہ نیں ، جہڑا اللہ تعالیٰ نے جسمانی تے رُوحانی دُنیاواں وِچّ اپنی مرضی دے جاری کرن لئی اختیار فرمایا اے ۔

رُوحانی دُنیا وِچّ فرشتیاں دا اثر براہِ راست ہوندا اے ، تے کسے درمیانی واسطے دے بغیر ای کمّ کردا اے ۔ ایس لئی فرشتیاں اُتّے ایمان نہ رکھنا ، گویا اُوس کھڑکی نُوں اپنے ہتھیں بند کرنا اے ، جہدے وِچّوں لنگھ کے اللہ دا نُور انسان تیکر پُجدا اے ۔

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُولِيْٓ اَجْنِحَةٍ مَّثْنٰى وَ ثُلٰثَ وَ رُبٰعَ ؕ يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ○

فاطر : ٢

سبھ تعریف اللہ لئی اے ، جہڑا پیدا کرن والا اے اسماناں تے زمین دا ، جہڑا فرشتیاں نُوں پیغمبر مقرر کرن والا اے ، ایس حال وِچ کہ اُہ دو دو ، تِن تِن تے چار چار پراں (طاقتاں) والے نیں ۔ اُہ اپنی خلقت (پیدائش) وِچ جِنّا چاہے وادھا کردا اے ۔ بیشک اللہ سبھ چیزاں اُتے قدرت رکھن والا اے ۔

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيْلَ فَاِنَّهٗ نَزَّلَهٗ عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ○

تُوں آکھ ! جہڑا شخص جبرائیل دا دشمن اے ؟ ایس لئی کہ اُہنے اُتاریا تیرے دِل اُتّے (اللہ دا کلام) اللہ دے حکم نال ، ایس طرح کہ اُہ سچ ثابت کرن والا اے اُوس (کلام) نُوں ، جہڑا اُہدے

توں پہلاں موجود سی، تے اوہ ہدایت تے خوشخبری اے مومناں لئی۔

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ وَمِيْكٰلَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ۝

البقرة : ٩٨-٩٩

جہڑا شخص دشمن اے اللہ تے اوہدے فرشتیاں تے اوہدے رسولاں دا تے جبرائیل تے میکائیل دا ؟ بیشک اللہ دشمن اے ایہناں کافراں دا۔

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتٰبِ وَالنَّبِيّٖنَ ۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهٖ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ ۙ وَالسَّآئِلِيْنَ وَفِي الرِّقَابِ ۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ ۚ وَالْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عٰهَدُوْا ۚ وَالصّٰبِرِيْنَ فِي الْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ وَحِيْنَ الْبَاْسِ ۭ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا ۭ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ ۝

البقرة : ١٧٨

نیکی اے نہیں کہ تسیں چڑھدے تے لہندے وَل اپنے مُنہ پھیر لوو۔ بلکہ کامل نیک اوہ اے جنہے اللہ نوں منیا تے آخرت دے دن نوں تے فرشتیاں تے کتاباں نوں تے نبیاں نوں، تے خرچ کیتا اپنا مال اللہ دی محبت (دی وجہ) نال، رشتے داراں تے یتیماں تے ضرورتمنداں تے مسافر تے سوالیاں لئی تے قیدیاں دے ازاد کران لئی، تے نماز قائم کیتی تے زکوٰۃ دِتّی، تے اوہ جہڑے نبھان والے نیں اپنے وعدے جدا وہ وعدہ کردے نیں، تے اوہ ثابت قدم رہن والے نیں دُکھ تنگ تے بپتا تے جنگ دی حالت وِچ، تے اِہ ای اوہ لوک نیں، جنہاں سچائی نوں ثابت کیتا، تے اِہ ای اوہ لوک نیں جہڑے اللہ کولوں ڈرن والے نیں۔

اٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهٖ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ۭ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ ۣ

البقرة : ٢٨٦

ایمان لیایا (ساڈا اِہ) رسول۔ اوہدے اُتے، جو کجھ اتاریا گیا اوہدے وَل اوہدے ربّ وَلوں تے سبھے مومن وی (ایسے طور) ایمان لیائے۔ سبھ ایمان لیائے اللہ اُتّے تے اوہدے فرشتیاں دے اُتّے، تے اوہدیاں کتاباں دے اُتّے، تے اوہدے رسولاں اُتّے۔

اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌۢ بَصِيْرٌ ۝

الحج : ٧٦

اللہ چُندا اے اپنے پیغمبر فرشتیاں وِچوں تے انساناں وِچوں۔ بیشک اللہ خوب سُنن والا دتے، خوب ویکھن والا اے۔

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَ
رَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ الَّذِيْ نَزَّلَ عَلٰى
رَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ مِنْ
قَبْلُ ؕ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَ
كُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلٰلًاۢ بَعِيْدًا ○

النّسآء : ١٣٧

اُو لوکو! جہڑے ایمان لیائے او، ایمان لیاؤ (سچّے دل نال)
اللہ اُتّے تے اُہدے رسُول اُتّے تے اُوس کتاب اُتّے جہڑی
آناری اے اُہنے اپنے ایس رسُول اُتّے تے اُوس کتاب
اُتّے جہڑی اُہنے ایس توں پہلاں آناری سی، جو کوئی انکار
کردا اے اللہ دا تے اُہدے فرشتیاں دا تے اُہدیاں کتاباں
تے اُہدے رسُولاں دا تے آخری دن دا، سو اُہ بے شک
دُور دی گمراہی وچ پیا اے۔

قرآن کریم

قرآن ۔ اُہ نام اے، جہڑا خود اللہ تعالیٰ نے اِسلام دے پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم اُتّے نازل ہون والی، اُوس کتاب نُوں عطا کیتا اے، جہڑی انسانی نسل لئی آخری شریعت اُتّے مشتمل اے۔ قرآن دے لفظی معنے اِہ نیں کہ اُہ کتاب، جہڑی خاص طور اُتّے پڑھن لئی اُتاری گئی ہووے، بتے حقیقت وِچ قرآن ای اُہ کتاب اے، جہڑی دُنیا وِچ سبھ تھیں وَدھ کے پڑھی جاندی اے۔

قرآن دے لفظ وِچ اِہ مفہوم وی شامل اے کہ اِک اَجہی کتاب یاں پیغام جنھوں سبھ لوکاں تیک پہنچانا ضروری ہووے۔ الہامی کتاباں وِچوں قرآن کریم ای اِک اَجہی کتاب اے، جہدا شائع کرنا تے پھیلانا کسے زمانے تے جگہ نال خاص نہیں کیتا گیا۔ دُوجیاں سبھ کتاباں خاص وقتاں تے خاص قوماں لئی اُتاریاں گیاں سن، جدوں کہ قرآن کریم نُوں سبھ زمانیاں تے دُنیا دے سبھ اِنساناں لئی ہدایت قرار دِتا گیا اے۔

الٓمّٓ ۝
میں اللہ، سبھ نُوں ودھ کے جانن والا ہاں۔

ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيْهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ۝
اِہ اِک مکمل کتاب اے، اہدے وِچ کوئی شک نہیں اِہ ہدایت اے پرہیز گاراں لئی۔

البقرة : ۲-۳

اِنَّهٗ لَقُرْاٰنٌ كَرِيْمٌ ۝ فِيْ كِتٰبٍ مَّكْنُوْنٍ ۝
بے شک اِہ قرآن اے بڑی بزرگی والا اے، (تے) اِک چھُپی ہوئی کتاب وِچ اے۔

الواقعة : ۷۸-۷۹

فِيْهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ۝

البيّنة : ٤

ایس وِچ سدا قائم رہن والے احکام نیں ۔

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيْثِ كِتٰبًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ ۖ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُوْدُ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۚ ثُمَّ تَلِيْنُ جُلُوْدُهُمْ وَقُلُوْبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ۚ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِيْ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ هَادٍ ۝

الزّمر : ٢٤

اللہ نے سبھ توں چنگا پیغام اُتاریا اے اک کتاب دی صورت وِچ ، جہدیاں آیتاں اِک دُوجی نال میل جول رکھدیاں نیں تے مضمون دے لحاظ نال نہایت اعلیٰ نیں، دا اُہناں دے پڑھن نال، اُہ لوک، جہڑے اپنے ربّ کولوں ڈر دے نیں تھر تھر کنبدے نیں ، فیر نرم ہو جاندے نیں اُہناں دے چمڑے تے دل ۔ یعنی اُہ اللہ ول جھک کے اُہدی یاد وِچ لگ جاندے نیں ۔ اِہ اللہ دی ہدایت اے ، ایہدے نال جِنہّو چاہندا اے ہدایت کردا اے تے جِنہّو اللہ گُمراہے پا دیندا اے اُہنوُ ہور کوئی ہدایت دین والا نہیں ۔

حٰمٓ ۝

حمید تے مجید (خُدا)

وَالْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ۝

قسم اے ایس کتاب دی ، جہڑی کھول کے بیان کر دی اے (ہر گل نوُ)

اِنَّا جَعَلْنٰهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۝

بے شک اساں ایس نوُ اک قرآن دی صورت ، صاف تے فصیح زبان وِچ تیار کیتا (بنایا) اے ، تاں جے تُسیں سمجھ سکو ۔

وَاِنَّهٗ فِيْٓ اُمِّ الْكِتٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيْمٌ ۝

تے بے شک اِہ ساڈے کول محفوظ اے اُمّ الکتاب (کتاب دے اصل) وِچ تے ساڈے نزدیک البتّہ اِہ (قرآن) اُچّی شان والا ، حکمت والا اے ۔

الزخرف : ٢-٥

اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَّحْمِلْنَهَا

بے شک اساں پیش کیتی امانت (شریعت) اسماناں تے زمین تے پہاڑاں دے سامنے ، سو اُہناں اُہنوُ

2

وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ ؕ اِنَّهٗ كَانَ ظَلُوْمًا جَهُوْلًا ۝

چکّن توں انکار کیتا تے اُہ اُہدے کولوں ڈر گئے ۔ پر انسان نے اُہنوں چُک لیا (قبول کر لیا) بے شک اُہ اپنے اُتّے بہت ظلم کرن والا (تے) ہر طرح دے انجام توں بے فکرا ہو گیا اے ۔

لِّيُعَذِّبَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْمُشْرِكِيْنَ وَالْمُشْرِكٰتِ وَيَتُوْبَ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝

الاحزاب : ۷۳ - ۷۴

تانجے اللہ عذاب دیوے منافق مرداں تے منافق عورتاں نُوں تے مُشرک مرداں تے مُشرک عورتاں نُوں تے اللہ رحمت دی نظر کرے مومن مرداں تے مومن عورتاں اُتّے ۔ تے اللہ بہت بخشنہار تے بار بار رحم کرن والا اے ۔

قُلْ لَّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَّاْتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيْرًا ۝

توں آکھ اگر انسان تے جنّ سارے کٹھے ہو جان ایس قرآن دا نمونہ پیش کرن لئی تے اُہ، اُہدا نمونہ پیش نہیں کر سکن دے تے بھاویں اُہ اِک دُوجے دے مددگار بن جان ۔

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۫ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُوْرًا ۝

بنی اسرآءیل : ۸۹-۹۰

تے بے شک اساں انسان لئی مختلف رنگاں وِچ سبھ قِسم دیاں مثالاں نُوں بیان کر دِتّا اے ۔ فیر وی بہت لوکاں نے کفر کرن دے علاوہ ہر گل نُوں رد کر دِتّا اے ۔

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ۝

الحشر : ۲۲

اگر اسیں اُتار دے ایس قرآن نُوں کسے پہاڑ اُتّے تے ضرور توں ویکھ لیندوں کہ اُہ (پہاڑ) ادب نال جُھکدا ہویا اللہ دے ڈر نال ٹکڑے ٹکڑے ہو جاندا ۔ تے اِہ مثالاں اسیں انساناں لئی بیان کرنیں آں تانجے اُہ غور فکر کرن ۔

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ وَيَتْلُوْهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهٖ كِتٰبُ مُوْسٰٓى اِمَامًا وَّرَحْمَةً ؕ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ؕ

فیر اُہ شخص جہڑا قائم اے اپنے ربّ ولوں روشن دلیل اُتّے تے (اُہدے سچ نُوں پرکھن لئی) اُہدے پچھوں اِک گواہ آئے گا، اُہدے ربّ ولوں، تے اُہدے توں پہلاں موسٰی

وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْهُ ۚ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝

هود : ۱۸

دی کتاب اِمام تے رحمت بن کے آ چکی اے (اجہا شخص جھوٹھا ہو سکدا اے ؟) اُہ لوک جہڑے (اہناں گلاں تے غور کر دے نیں) اُہدے اُتے ایمان لیاؤندے نیں ، سو اُہناں دے وعدے دی جگہ اگ اے۔ سو توں اُہدے وِچ شک نہ کر ، بے شک اُہ تیرے ربّ ولّوں اک سچّائی اے ۔ پر بہتے لوک اُہدے اُتے ایمان نہیں لیاؤندے ۔

وَهٰذَا كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِيْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا ۚ

الانعام : ۹۳

تے اِہ اِک شان دار کتاب اے ، اساں اِہنوں برکتاں دا خزانہ بنا کے اُتاریا اے ۔ اِہ اپنے توں پہلاں اُترن والے کلام نوں پُورا کرن والی اے ، تاں جے توں اِہدے نال بستیاں دی ماں (مکّہ معظمہ) تے اُہناں (آبادیاں) نوں جہڑیاں اِہدے آلے دوالے نیں ڈرانویں ۔

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ۚ

المائدة : ٤

اج دے دن مَیں تہاڈے لئی تہاڈا دین مکمّل کر دِتّا اے ۔ تے تہاڈے اُتّے اپنی نعمت مکمل کر دِتّی اے ، تے اسلام نوں تہاڈے لئی بطور دین دے پسند کر لیا اے ۔

وَهٰذَا كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ فَاتَّبِعُوْهُ وَاتَّقُوْا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ۝

الانعام : ۱۵٦

تے اِہ کتاب (قرآن) جنھوں اساں اتاریا اے ، بابرکت اے ، سو تُسیں اہدی پیروی کرو ، تاں جے تہاڈے اُتّے رحم کیتا جاوے ۔

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۙ وَلَا يَزِيْدُ الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا خَسَارًا ۝

بنی اسرآءیل : ۸۳

تے اسیں قرآن وچّوں اُہ تعلیم اُتارنے آں ، جہڑی مومناں لئی شِفا تے رحمت اے ۔ تے اُہ ظالماں نوں نہیں ودھاندی مگر گھاٹے وِچ (ای)

انبیاء علیہم السّلام

قرآنِ کریم ایس گلّ دی تصدیق کردا اے کہ اللہ تعالیٰ نے ہر قوم دے واسطے ہدایت اُتاری سی ۔ ایس طرح کہ قرآن ہر نبی دی سچائی تے تقوے دی تصدیق کرن والا اے ۔ تاریخ دے خاص خاص دَوراں وِچ لوکاں نوُ اللہ ول بلاؤن لئی، خاص خاص قوماں وِچ نبی بھیجے جاندے رہے۔ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلّم شریعت لَے کے آؤن والے آخری نبی سن ۔ اِسلام دا پیغام (قرآن) پہلیاں سبھناں صحیفیاں اُتّے حاوی اے ۔ ہُن نبوّت صرف اسلام وِچ ای جاری اے۔ ہُن نبی صرف آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلّم دی روشنی دا عکس پاؤن لئی آن گے، تے کوئی نویں شریعت نہیں لیاؤن گے۔

قرآن کریم نے نبوّت دا فائدہ مند پہلو بیان کرن دے نال نال مخالفاں دے کردار دا نقشہ وی کھِچیا اے۔

قرآن کریم نبیاں دیاں مخالف طاقتاں لئی فرعون نوُ اک علامت دے طور اُتّے پیش کردا اے۔

اَللّٰہُ یَصْطَفِیْ مِنَ الْمَلٰٓئِکَۃِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ ۭ اِنَّ اللّٰہَ سَمِیْعٌۢ بَصِیْرٌ ۝

الحج : ۷۶

اللہ چُندا اے اپنے پیغمبر فرشتیاں تے انساناں وِچوں بیشک اللہ خوب سُنن والا (تے) خوب ویکھن والا اے۔

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِیْ کُلِّ اُمَّۃٍ رَّسُوْلًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰہَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوْتَ ۚ فَمِنْھُمْ مَّنْ ھَدَی اللّٰہُ وَمِنْھُمْ مَّنْ

تے اساں ہر قوم وِچوں اک رسول کھڑا کیتا (ایہہ تعلیم دین لئی) کہ تسیں عبادت کرو اللہ دی تے دُور رہو حدّوں وَدھن والے کولوں۔ سو اُہناں وِچوں کجھ اوہ نیں جِنہاں نوُ اللہ نے

حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلٰلَةُ ۚ فَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ ○

النحل : ۳۷

ہدایت دِتّی تے کجھ اُہ نیں جنہاں تے تباہی واجب ہو گئی سو تُسیں دھرتی وِچ ٹُرو پھرو تے ویکھو! (رسُولاں نوُ) جھٹلان والیاں دا کی انجام ہوندا اے ؟

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ۚ قَالُوْٓا اَتَجْعَلُ فِيْهَا مَنْ يُّفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ ۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۚ قَالَ اِنِّيْٓ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ○

البقرة : ۳۱

تے جد تیرے ربّ نے فرشتیاں نوُ آکھیا: بیشک مَیں مقرر کرن والا آں دھرتی وِچ (اپنا) اک خلیفہ۔ اُہناں آکھیا: کیا توُں مقرر کریں گا ایس وِچ اُوس (انسان) نوُ جہڑا اُہدے وِچ فساد پائے تے خون خرابا کرے۔ تے اسیں تیری تعریف دے نال وڈیائی بیان کردے تے تیری پاکیزگی دے گُن گاؤندے آں۔ اوس جواب دِتّا۔ بے شک مَیں اُہ کجھ جانداہاں، جو کجھ تُسیں نہیں جاندے او۔

اِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ كَمَآ اَوْحَيْنَآ اِلٰى نُوْحٍ وَّالنَّبِيّٖنَ مِنْۢ بَعْدِهٖ ۚ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَاَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ ۚ وَاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُوْرًا ○

بیشک اساں ای تیرے وَل وحی کیتی، جس طرح اساں نوحؑ تے اُہدے پچھوں دُوجے نبیاں دل وحی کیتی۔ تے اساں ابراہیم تے اسمٰعیل تے اسحاق تے یعقوب تے اُہدی اولاد (پُتّر پوترے) تے عیسیٰ تے ایوب تے یونس تے ہارون تے سلیمان ولّ وحی کیتی سی (بھیجی سی) تے اساں ای داؤد نوُ زبور دِتّی سی۔

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ○

النسآء : ۱۶۴-۱۶۵

تے کجھ اُہ رسُول نیں جنہاں دا اسیں پہلاں تیرے سامنے ذکر کر چکے آں، تے کجھ رسُول نیں جنہاں دا اساں تیرے سامنے ذکر نہیں کیتا۔ تے اللہ نے موسیٰ نال خاص طور تے کلام کیتا۔

وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهٖمَ رَبُّهٗ بِكَلِمٰتٍ فَاَتَمَّهُنَّ ۚ قَالَ اِنِّيْ جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ

تے یاد کرو! اُوس ویلے نوُ جد ابراہیم دا امتحان اُہدے ربّ نے کجھ گلّاں دے ذریعے لیا۔ سو اُہنے اُہناں نوُ

إِمَامًا ۚ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي ۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ○

البقرۃ : ۱۲۴

پُورا کر وکھایا ۔ اُوس یعنی ابراہیم دے رب نے آکھیا بے شک مَیں تینوں لوکاں دا امام بناؤن والا ہاں ۔ اُوس (ابراہیم) نے آکھیا تے میری نسل وِچوں وی ؟ اُہنے (اللہ نے) فرمایا : میرا عہد ظالماں نوُ نہیں پہنچے گا ۔

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِن بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ ۖ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ○

البقرۃ : ۸۷

تے بے شک اساں موسیٰ نوُں کتاب دِتّی ، تے اُہدے بعد اساں اُہدے نقشِ قدم اُتّے لگاتار رسُول بھیجے ، تے اساں عیسیٰ بن مریم نوُ کُھلے کُھلے نشان دِتّے ، تے اساں رُوح القدس نال اُہدی مدد کیتی ۔ سو جد کدی تہاڈے کول کوئی رسول آیا ، اُہ تعلیم لے کے جِنّہوں تہاڈے نفساں (یعنی تُساں خود) پسند نہ کیتا (بلکہ) تُساں گھمنڈ تے غرور کیتا ۔ سو کُجھ (رسُولاں) نوُں تُساں جھٹلایا تے کُجھ نوُں تُساں قتل کیتا ۔

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنتُ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ○

تے اساں بنی اسرائیل نوُں سمندروں لنگھایا ، تے فرعون تے اُہدیاں فوجاں نے بغاوت تے ظلم (کرن دے ارادے) نال اُہناں دا پچھا کیتا ۔ ایتھوں تیکر کہ اُہنوں غرقی نے آلیا ، اُہنے آکھیا : مَیں ایمان لیایا کہ بے شک کوئی عبادت دے لائق نہیں ، پر اُہ (ہستی) ، جہدے اُتّے بنی اسرائیل ایمان لیائے ، تے مَیں فرمانبرداری اختیار کرن والیاں وِچّوں ہاں ۔

آلْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ○

کیا ہُن ! حالانکہ ایس توں پہلاں توُں نافرمانی کیتی سی ، تے توُں فسادیاں وِچّوں سَیں ۔

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً ۚ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ○

یونس : ۹۱-۹۳

سو اَج دے دن اسیں تیرے بدن (دے باقی رکھن) نال تینوُ اک طور دی نجات دینے آں ۔ تاں جے توُں نشان (عبرت) بن جاویں ، اُہناں لئی ، جہڑے تیرے پِچّھوں آوُندے ۔

بیشک انساناں دا اک بڑا حصّہ ساڈیاں نشاناں توں غافل اے۔

وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ مَرْيَمَ ۘ اِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا۝	تے توں ایس کتاب وِچ مریم دا، جہڑا ذکر آیا اسے، اُہ بیان کر، جداُہ اپنے لوکاں توں وکھری ہو کے چڑھدے ول اک الگ جگہ تے چلی گئی۔
فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُوْنِهِمْ حِجَابًا ۪ فَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهَا رُوْحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا۝	سو اُہنے اپنے آپ نوُ اُہناں کولوں لُکالیا، فیر اساں اپنا فرشتہ اُہدے ول بھیجیا، تے اُہ اُہدے سامنے اک مکمل مرد دی صورت وِچ ظاہر ہویا۔
قَالَتْ اِنِّيْٓ اَعُوْذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا۝	اُہنے آکھیا: مَیں تیرے کولوں اللہ رحمٰن دی پناہ وِچ آؤنی آں، اگر توں اُہدے کولوں سچ مُچ ڈرن والا ایں۔
قَالَ اِنَّمَآ اَنَا رَسُوْلُ رَبِّكِ ڰ لِاَهَبَ لَكِ غُلٰمًا زَكِيًّا۝	اُہنے جواب دتّا: مَیں تے صرف تیرے ربّ ولوں بھیجیا ہویا آں۔ تانجے مَیں تینوُ (اللہ دے حکم نال) اک پاک لڑکا عطا کراں۔
قَالَتْ اَنّٰى يَكُوْنُ لِيْ غُلٰمٌ وَّلَمْ يَمْسَسْنِيْ بَشَرٌ وَّلَمْ اَكُ بَغِيًّا۝	اُہنے آکھیا: کِتھوں میرے (ہاں) اک پُتّر ہو سکدا اسے، جدوں کہ کِسے انسان نے مینوُ ہتھ تک نہیں لایا۔ تے نہ ای مَیں کدی بدکاری کیتی اسے۔
قَالَ كَذٰلِكِ ۚ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ ۚ وَلِنَجْعَلَهٗٓ اٰيَةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا ۚ وَكَانَ اَمْرًا مَّقْضِيًّا۝	اُہنے جواب دِتّا: اِہ ایویں ای اسے (جیویں توُں آکھیا اسے) ایس لئی کہ تیرے ربّ نے آکھیا اسے، اِہ کم میرے لئی اسان اسے، تے اسیں اِہ کم ضرور کراں گے۔ تانجے اسیں اُہنوُ لوکاں لئی اک نشان بنا دئیے تے اپنے ولّوں (اُہنوُ) اک رحمت (دی نشانی) قرار دئیے۔ تے اِہ گل فیصلہ کُن ہو چکی اے۔
فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهٖ مَكَانًا قَصِيًّا۝	سو مریم نے (اپنے پیٹ وِچ) اُوس (بچے) نوُ چُک لیا، تے اُہ اک دُراڈی جگہ تے الگ چلی گئی۔
فَاَجَآءَهَا الْمَخَاضُ اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ ۚ قَالَتْ يٰلَيْتَنِيْ مِتُّ قَبْلَ هٰذَا وَكُنْتُ	فیر اَئی اُہنوُ بچّہ جنن دی پیڑ، کھجور دے اک تنے تک۔ اُہنے (درد پاروں) آکھیا: ہائے! مَیں ایس توں پہلاں ای

نَسْيًا مَّنْسِيًّا○

مر جاندی، تے بُھل چُک گئی ہوندی ۔

فَنَادٰىهَا مِنْ تَحْتِهَآ اَلَّا تَحْزَنِيْ قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا○

تد اُوس (فرشتے) نے اُوس دے ہیٹھلی طرفوں آواز دِتّی: غم نہ کھا! تیرے ربّ نے تیرے ہیٹھلی طرف اک چشمہ وگایا ہویا اے (ایہدے کولوں فائدہ اُٹھا)۔

وَهُزِّيْٓ اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسٰقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا○

تے اُوس کھجور دی ٹہنی نُوں، جہڑی تیرے نیڑے ای اے اپنی طرف ہلا، اُہ تیرے اُتّے تازیاں پکیاں ہوئیاں کھجوراں ڈیگے گی ۔

فَكُلِيْ وَاشْرَبِيْ وَقَرِّيْ عَيْنًا ۚ فَاِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا ۙ فَقُوْلِيْٓ اِنِّيْ نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا○

سو توں کھا تے پی تے اپنیاں اکھّاں ٹھنڈیاں کر۔ تے اگر توں کسے مَرد نُوں ویکھیں تے اُہنوں آکھ: بیشک مَیں رحمان خُدا دی خاطر روزے دی منّت منّی ہوئی اے۔ ایس لئی اج دے دن مَیں کسے انسان نال ہرگز گل بات نہیں کراں گی ۔

فَاَتَتْ بِهٖ قَوْمَهَا تَحْمِلُهٗ ۭ قَالُوْا يٰمَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْـــًٔا فَرِيًّا○

فیر اُہ اُہنوں چُک کے اپنی قوم کول لیائی۔ اُہناں آکھیا: او مریم! توں بڑی عجیب (انوکھی) چیز لیائی ایں ۔

يٰٓاُخْتَ هٰرُوْنَ مَا كَانَ اَبُوْكِ امْرَاَ سَوْءٍ وَّمَا كَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّا○

او ہارون دیئے بھینے! نہ تیرا پیو بُرا انسان سی تے نہ ای تیری ماں بَدکار سی ۔

فَاَشَارَتْ اِلَيْهِ ۭ قَالُوْا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا○

تد اُوس نے اُہدے ول اشارہ کیتا۔ اُہناں آکھیا: اسیں اُہدے نال کیویں گل بات کریئے، جہڑا اجے پنگھوڑے وِچ بیٹھن والا بچّہ اے۔

قَالَ اِنِّيْ عَبْدُ اللّٰهِ ڜ اٰتٰىنِيَ الْكِتٰبَ وَجَعَلَنِيْ نَبِيًّا○

اُوس آکھیا: مَیں اللہ دا اِک بندہ واں۔ اُہنے مینوں کتاب عطا کیتی تے مینوں نبی بنایا اے ۔

وَّجَعَلَنِيْ مُبٰرَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُ ۠ وَاَوْصٰنِيْ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ مَا دُمْتُ حَيًّا○

تے اوس نے مینوں جتھے کِتھے مَیں ہوواں برکت والا بنایا اے۔ تے مینوں نماز ادا کرن تے زکوٰۃ دین دی تاکید کیتی اے، جدتک مَیں جیوندا رہاں ۔

وَّبَرًّا بِوَالِدَتِيْ ز وَلَمْ يَجْعَلْنِيْ جَبَّارًا شَقِيًّا۝

تے اُہنے بنایا اے مینوں (تے اُہنے تاکید کیتی مینوں) اپنی ماں دے حقوق نوں بجا لیاؤن والا (پورا کرن دی) نے اُہنے مینوں ظالم تے بدبخت نہیں بنایا ۔

وَالسَّلٰمُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُّ وَيَوْمَ اَمُوْتُ وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا۝

تے امن چین سی میرے لئی جس دن مَیں جمیاں سان تے امن چین ہووے گا میرے لئی جس دن مَیں مراں گا، تے جس دن مَیں جوائکے اُٹھایا جاواں گا ۔

ذٰلِكَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ ۚ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِيْ فِيْهِ يَمْتَرُوْنَ۝

مریم : ۱۷-۳۵

اِہ وے عیسیٰ بن مریم (دا حال) اِہ اِک سچّا بیان اے (اِہ اُہ واقعہ اے) جہدے وِچ اُہ شک کردے نیں ۔

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَآ اٰتَيْتُكُمْ مِّنْ كِتٰبٍ وَّحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهٗ ۭ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰي ذٰلِكُمْ اِصْرِيْ ۭ قَالُوْٓا اَقْرَرْنَا ۭ قَالَ فَاشْهَدُوْا وَاَنَا مَعَكُمْ مِّنَ الشّٰهِدِيْنَ۝

آل عمران : ۸۲

تے یاد کرو! جد اللہ نے (اہل کتاب کولوں) نبیاں والا پکّا قول قرار لیا کہ جدوں مَیں تہانوں کتاب تے حکمت عطا کراں، فیر تہاڈے کول اُجہا پیغمبر آئے جہڑا اُوس تعلیم دی تصدیق کرن والا ہووے، جہڑی پہلاں توں تہاڈے کول سی : تے تُسیں ضرور بضرور اُہدے اُتے ایمان لیایو، تے ضرور بضرور اُہدی مدد کریو ۔ اوس (اللہ) آکھیا: کیا تُسیں قول قرار کردے او، تے ایس ذمّہ واری نوں قبول کردے او، جہڑی مَیں تہاڈے سر پان والا آں؟ اُہناں آکھیا: اسیں اِہ قول قرار کرنے آں ۔ اُہنے آکھیا: تد تُسیں گواہ رہنا تے مَیں وی تہاڈے نال گواہاں وِچ شامل آں ۔

وَاِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِيّٖنَ مِيْثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُّوْحٍ وَّاِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۠ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيْثَاقًا غَلِيْظًا۝

الاحزاب : ۸

تے غور کرو! جدوں اساں نبیاں کولوں اِک خاص قول قرار لیا تے تیرے کولوں وی، تے نوحؔ تے ابراہیمؔ تے موسیٰؔ تے عیسیٰ بن مریم کولوں وی؛ تے اساں (حقیقت وِچ) اِہناں کولوں اِک پکّا قول قرار لیا سی ۔

حضرت محمد مصطفےٰ صلّی اللہ علیہ وسلّم

آنحضرت صلّی اللہ علیہ وسلم اگست ۵۷۰ء وِچ مکّے وِچ پیدا ہوئے۔ آپؐ دا نام محمدؐ رکھیا گیا یعنی اوہ شخص جہدی تعریف تے مدح کیتی گئی ہووے۔ جدوں آپؐ دی عمر تیہ (۳۰) وَرھیاں تھیں کُجھ وَدھ ہوئی، تے دن بدن اللہ دی محبّت آپؐ اُتّے حاوی ہون لگی۔ آپؐ نے شرک تے اہلِ مکّہ دیاں بدرسماں نُوں ردّ کر کے، مکّے توں دو تِن میل دُور ہٹ کے اِک غار وِچ رہ کے، ذِکر فِکر کرن نُوں اپنا معمول بنا لیا۔ چالی وَرھیاں دی عمر ہُون اُتّے اُوسے غار وِچ آپؐ اُتّے پہلا الہام (پہلی وحی) نازل ہویا۔

قرآن مجید دیاں پہلیاں آیتاں (۹۶ : ۲ توں ۶) وِچ آپؐ نُوں حکم دِتّا گیا کہ اُوس واحد خُدا دا نام اُچّا کرو، جِنّھے انسان نُوں پیدا کیتا، تے اُہدی فطرت وِچ خود اپنی محبّت رکھی، تے اُہدے ساتھی انساناں دی محبّت دا جذبہ پیدا کیتا۔ اِہناں آیتاں وِچ، اِہ وی دسّیا گیا اے کہ دُنیا نُوں ہر قسم دا علم قلم نال سکھایا جائے گا۔ اِہ آیتاں قرآن کریم دا نچوڑ نیں۔

یٰۤاَیُّهَا النَّبِیُّ اِنَّاۤ اَرْسَلْنٰكَ شَاهِدًا وَّ مُبَشِّرًا وَّ نَذِیْرًا ۝	اے پیغمبر! حقیقت اِہ وے کہ اساں تینوں بطور اِک گواہ دے تے خوشخبری دین والے تے ہُشیار کرن والے دے انداز وِچ بھیجیا اے۔
وَّ دَاعِیًا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِهٖ وَ سِرَاجًا مُّنِیْرًا ۝	تے اللہ دی طرف اُہدے حکم نال بلاؤن والا تے اپنی ذات وِچ روشن تے روشنی پھیلاؤن والا (بنا کے بھیجیا اے)۔
وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِیْنَ بِاَنَّ لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ	تے تُوں خوشخبری سُنا موموناں نُوں کہ یقینی طور تے اُہناں لئی اللہ

فَضْلًا كَبِيْرًا۞

الاحزاب: ۴۷-۴۸

ولّوں بہت وڈا فضل ملن والا اے (اُہ اپنے اللہ دی طرفوں بہت وڈا انعام پان والے نیں)۔

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيْعًا ۨالَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۠ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِيْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمٰتِهٖ وَاتَّبِعُوْهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ۞

الاعراف: ۱۵۹

توں آکھ! اے انسانو! یقیناً میں تہاڈے سبھناں لئی اللہ دی طرفوں اک پیغمبراں۔ اُوس اللہ دی طرفوں، جہدی ملکیّت وِچ سبھ اسمان تے زمین نیں۔ سوائے اُہدے کوئی عبادت دے لائق نہیں۔ اُہ حیاتی عطا کردا تے موت دیندا اے۔ سو تسیں ایمان لیاؤ اللہ تے اُہدے اُوس رسُول اُتّے جہڑا اُمّی نبی اے۔ تے جہڑا ایمان لیاؤندا اے اللہ تے اُہدے حُکماں اُتّے، تے تسیں وی اُہدی پیروی کرو، تاں جے تسیں ہدایت پا جاؤ۔

وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ۞

سبا: ۲۹

تے اساں نہیں بھیجیا تینوں، مگر سبھ انساناں لئی خوشخبری دین والا تے ہُشیار کرن والا بنا کے۔ پر بہتے انسان ایس (حقیقت) دا علم نہیں رکھدے۔

وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُوْنٍ۞
وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيْمٍ۞

القلم: ۴-۵

تے (اِہ فیصلہ) بہت یقینی اے کہ تیرے لئی نہ ختم ہون والا اجر اے۔ تے (اِہ وی) بہت یقینی اے کہ توں بہت اُچے (تے) سُچّے اخلاق دا مالک ایں۔

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا۞

الاحزاب: ۴۱

محمّد تہاڈے مرداں وچوں کسے دے باپ نہیں، پر اُہ اللہ دے پیغمبر تے نبیاں دی مُہر نیں۔ تے اللہ سبھ چیزاں دا پُورا پُورا علم رکھن والا اے۔

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيْرًا۞

الاحزاب: ۲۲

بے شک اللہ دے رسُول (اپنی ذات تے سیرت) وِچ تہاڈے لئی اک عمدہ نمونہ اے، اُہدے لئی جہڑا اللہ تے اخیری دن (قیامت) توں ڈردا، تے اللہ نُوں بہت یاد کردا اے۔

اِنَّ اللّٰهَ وَ مَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ ؕ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا۝

الاحزاب: ۵۷

یقیناً اللہ تے اُہدے فرشتے ایس رسُول تے دُرُود بھیج دے نیں ۔ اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او ، تُسیں وی اِہدے اُتّے درود بھیجو! تے امن سلامتی دا سلام اُہدے حضور پیش کرو!

مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ ؕ وَ الَّذِيْنَ مَعَهٗٓ اَشِدَّآءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ تَرٰىهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَّبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَ رِضْوَانًا ؗ سِيْمَاهُمْ فِيْ وُجُوْهِهِمْ مِّنْ اَثَرِ السُّجُوْدِ ؕ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرٰىةِ ۛۖۚ وَ مَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيْلِ ۛ۫ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْاَهٗ فَاٰزَرَهٗ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوْقِهٖ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيْظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ ؕ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْهُمْ مَّغْفِرَةً وَّ اَجْرًا عَظِيْمًا۝

الفتح: ۳۰

محمد اللہ دا رسُول اے ۔ تے جہڑے اُہدے نال نیں اُہ کافراں دے مقابل وِچ بڑے جوش والے تے آپو وِچ نہایت رحم تے مہربانی کرن والے (محبّتی) نیں ، توں ویکھنا ایں کہ اُہ رکوع تے سجدے دی حالت وِچ کامل عاجزی نال اللہ دا فضل تے اُہدی رضا ڈھونڈ دے نیں ۔ اُہناں دی علامت اُہناں دے چہریاں توں سجدے دے نشان تھیں ظاہر اے ۔ اِہ اُہناں دی حالت تورات وِچ اے ، تے انجیل وِچ اُہناں دی مثال اُوس کھیتی دے بیج دی طرح اے جہڑا اپنی انگوری کڈھدا اے ، فیر اُہنوں مضبوط بناؤندا اے ؛ فیر اُہ موٹا تے گھنا ہو جاندا اے تے اُہ اپنے تنے اُتے کھڑا ہو جاندا اے ۔ اُہ خوش کردے اپنے بیجن والیاں نوُں ، تانجے اُہدے نال اُہ کافراں نوں اُہناں دے سامنے غصّے (حسد) دی اگ وچ ساڑ دیوے ۔ اللہ نے وعدہ کیتا اے اُہناں لوکاں نال جہڑے اُہناں وچوں ایمان لیائے تے نیک عمل کردے رہے ، بخشش تے وڈّے اجر دا ۔

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ ؕ وَ اللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ۝

توُں آکھ : اگر تسیں اللہ نال محبّت رکھدے او ، تے میری پَیروی کرو ! تد اللہ وی تہاڈے نال محبّت رکھے گا ۔ تے تہانوں ، تہاڈے گناہ بخش دئے گا ۔ تے اللہ بہت بخشنہار تے ، رحم کرن والا اے ۔

قُلْ اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِيْنَ○

آل عمران : ۳۲-۳۳

توں آکھ : فرمانبرداری کرو اللہ دی تے (ایس) رسُول دی۔ فیر اگر اُہ پھر گئے تد (یاد رکھو!) اللہ کافراں نال (ہرگز) محبت نہیں رکھدا اے ۔

يٰاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ ۭ وَاِنْ لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسٰلَتَهٗ ۭ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ○

المائدة : ٦٨

اے رسُول! جو کُجھ تیرے ربّ وَلّوں تیرے ولّ اتاریا گیا اے، توُں اُہنُوں (لوکاں تک) پہنچا دے۔ تے اگر توُں (ایس حکم اُتّے) عمل نہ کیتا تے (یاد رکھ) توُں اُہدا پیغام لوکاں تائیں نہیں پہنچایا۔ تے اللہ لوکاں تھیں تیری رکھوالی کرے گا۔ بے شک اللہ کافر لوکاں نوُں ہدایت نہیں دیندا اے ۔

عبادتاں

اِسلام دا پہلا رُکن اللہ تعالیٰ دی توحید اُتّے ایمان اے ، تے دوسرا رُکن نماز اے ۔ انسان لئی اپنے خالق نال رشتہ قائم کرن تے پُختہ کرن ، تے اُوس دا قرب حاصل کرن لئی نماز انتہائی کار آمد ذریعہ اے ۔ اِہ اِک اٹل سچّائی اے کہ خُدا تعالیٰ دُعاواں سُندا ، تے اُہناں نُو قبول فرماندا اے ۔ دُعا دے بارے وِچّ اسلام دا نظریہ اِہ وے کہ دُعا کرن والے دی رُوح ، اللہ تعالیٰ دے فضل تے رحم تے قُدرت اُتّے پُورا پُورا یقین رکھدیاں ہویاں ، اُہدے حضور نہایت بے وسی تے عاجزی نال پکھّر جائے ۔ عبادت کرن لئی انسان تے اُہدے خالق دے درمیان کسے ہُور درمیانی واسطے دی ضرورت نہیں ۔

وَمَآ اُمِرُوْٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۙ حُنَفَآءَ وَيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِيْنُ الْقَيِّمَةِ ۝

البيّنة : ۶

تے اُہناں نُو نہیں حکم دِتّا گیا ، سوائے اِہدے کہ اُہ عبادت کرن اللہ دی ، تے صاف دل ہو کے پُوری پُوری وفاداری نال اُہدی فرمانبرداری کرن ۔ تے (اِہ حکم کہ) نماز قائم کرن تے زکوٰۃ ادا کرن ۔ تے (سدا سچائی اُتّے) قائم رہن والا اِہ ای دین اے ۔

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ ۝

الذّٰريٰت : ۵۷

تے مَیں جِنّاں تے انساناں نُو نہیں پیدا کیتا ، مگر ایس (مقصد) لئی کہ اُہ میری عبادت کرن ۔

اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوْكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ ۭ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ

تُوں سورج دے زوال تُوں لے کے رات دے ڈاڈھے ہنیرے تیکر ، تے فجر ویلے قرآن (پڑھ) بیشک فجر ویلے

كَانَ مَشْهُوْدًا ○

قرآن پڑھنا خاص طور تے قبول کیتا ہویا عمل اے۔

وَ مِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَّكَ ۖ عَسٰٓى اَنْ يَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا ○

بنی اسرآءیل : ۷۹-۸۰

تے رات دے ویلے ایس (قرآن) دے ذریعے کجھ سوں لین دے پچھے کجھ رات نوں جاگیا کر (تیرا اِہ عمل) تیرے لئی اک وادھو انعام اے (ایس عمل بھیں) اِہ وی اُمید اے کہ تیرا رب تینوں تعریف والے مقام اُتے کھڑا کر دیگا۔

حٰفِظُوْا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَ الصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى ۗ وَ قُوْمُوْا لِلّٰهِ قٰنِتِيْنَ ○

البقرۃ : ۲۳۹

حفاظت کرو نمازاں دی، تے خاص طور اُتے درمیانی نماز دی۔ تے اللہ دے کامل فرمانبردار بن کے اُہدے حضور کھڑے ہو جاؤ!

روزہ

قرآن کریم نے رمضان دے مہینے وِچ فجر تھیں لے کے سُورج دے ڈُبن تیکر، روزہ رکھن دا حکم دِتّا اے ۔ روزہ تربیت دا اِک اَچھا ذریعہ اے ، جہدے نال تقویٰ وَدھدا اے ۔ تے اللہ دے راہ اُتّے چلن والے لئی اُچّے رُوحانی درجیاں نُوں پانا آسان ہو جاندا اے ۔ روزے دار خُدا تعالیٰ دیاں نعمتاں تے فضلاں تھیں واقف ہو جاندا اے ، تے فیر اوہ ، اُہناں نُوں خُدا دی مخلوق دی بھلیائی لئی ورتدا اے ۔

يَاأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ۝

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او ، روزے دا رکھنا تہاڈے اُتّے فرض کیتا گیا اے ، اُوویں ای جیویں فرض کیتا گیا سی ، اُہناں لوکاں اُتّے ، جہڑے تہاتھوں پہلاں سن ۔ تا نجے تُسیں پرہیز گار بن جاؤ ۔

أَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ، فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا أَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ، وَعَلَى الَّذِيْنَ يُطِيْقُوْنَهٗ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنٍ ، فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهٗ ، وَأَنْ تَصُوْمُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۝

البقرة : ١٨٤-١٨٥

(روزے دی فرضیت دے) اِہ دِن گِنے ہوئے نیں ، فیر وی جہڑا کوئی تہاڈے وچوں بیمار ہووے یاں سفر وِچ ، تے اُہدے لئی اِہ گنتی بعد دے دِناں وِچ پُوری کرنی واجب اے ۔ تے اُہ لوک ، جہڑے (کسے روگ پاروں) روزہ رکھن دی طاقت نہیں رکھدے ، اُہناں اُتّے فدیے دے طور تے اِک مسکین دا کھانا واجب اے ۔ تے جہڑا اپنی خوشی نال کوئی نیکی کرنی چاہندا اے ، اُہدے لئی اِہ عمل چنگیرا اے تے اگر تُسیں (حقیقت نُوں) جاندے او ، تے تہاڈے لئی روزہ رکھنا ای چنگا اے ۔

اللہ دے راہ وِچّ خرچ کرنا

قرآن کریم وِچ جہڑے چندے نُو فرض قرار دِتّا گیا اے۔ اُہدیاں غرضاں (ضرورتاں) اُہدے نام یعنی زکوٰۃ توں اِی ظاہر ہو جاندیاں نیں۔ زکوٰۃ دے معنے نیں: پاک کرنا تے پالنا۔ ساری دولت وِچّوں، جدوں معاشرے دا حِصّہ وکھرا کر دِتّا جاندا اے، تے باقی مال اپنے مالکاں لئی پاک ہو جاندا اے۔ فیر وصول کیتا ہویا مال جماعت تے معاشرے دی بھلیائی تے خدمت وِچ خرچ ہُوندا اے۔ اِیس طرح گویا معاشرے نُو پالیا جاندا اے۔

زکوٰۃ اسلام دا تیجا رُکن اے۔ اِیس توں اُوس ذمّہ واری دی اہمیّت وی ظاہر ہوندی اے، جہڑی اِسلام اِک انسان اُتّے اپنے ساتھیاں لئی لاگو کردا اے۔

وَ اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَ اٰتُوا الزَّكٰوةَ وَ ارْكَعُوْا مَعَ الرّٰكِعِيْنَ۝

البقرۃ: ۴۴

تے نماز قائم کرو تے زکوٰۃ ادا کرو! تے جُھکن والیاں دے نال مل کے جُھکو!

فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهٗ وَ الْمِسْكِيْنَ وَ ابْنَ السَّبِيْلِ ؕ ذٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ ؗ وَ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ۝

الروم: ۳۹

سو توُں اپنے نزدیکی انگ ساک تے ضرورت وند تے مسافر دا حق ادا کر۔ اِہ عمل اُہناں لئی جہڑے اللہ دی رضا چاہندے نیں بہت چنگا اے، تے اِہ ای اُہ لوک نیں جہڑے کامیاب ہون والے نیں۔

وَفِيْٓ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّآئِلِ وَالْمَحْرُوْمِ۝

الذٰریٰت: ۲۰

تے اُہناں دی دولت وِچ حِصّہ اے، اُہدا جہڑا سوالی بن کے آؤندا اے تے اُہدا وی جہڑا (شرم پاروں) منگن توں باز رہندا اے۔

وَالَّذِيْنَ فِيْٓ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُوْمٌ ۝

تے اُہ جنہاں دی دولت وِچ حق مقرر اے، اُہدے لئی جہڑا

لِلسَّآئِلِ وَالْمَحْرُوْمِ۝

المعارج: ٢٥-٢٦

سوالی بن کے آؤندا اے تے اُہدے لئی وی جہڑا شرم پاروں، منگن توں باز رہندا اے۔

إِنَّمَا الصَّدَقٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْعٰمِلِيْنَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغٰرِمِيْنَ وَفِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۭ فَرِيْضَةً مِّنَ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ۝

التوبة: ٦٠

صدقے خیرات صرف غریباں تے ضرورت منداں تے زکوٰۃ دے کارندیاں تے اُہناں لئی نیں، جنہاں دے دلاں وچ پیار تے اُلفت پاؤنی ہووے۔ تے (یاں) غلاماں (قیدیاں) تے قرضائیاں دی رہائی لئی نیں۔ تے (یاں) اللہ دی خاطر (جہاد کرن والیاں) لئی تے مسافر لئی نیں۔ اِہ اللہ دی طرفوں اک فرض اے۔ تے اللہ بہت جانن والا (تے) حکمت والا اے۔

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خُلَّةٌ وَّلَا شَفَاعَةٌ ۭ وَالْكٰفِرُوْنَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ۝

البقرة: ٢٥٥

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او، اُہدے وچوں خرچ کرو، جو کجھ اساں تہانوں دِتا اے؛ ایس توں پہلاں کہ اُہ دن آجائے جہدے اندر نہ کوئی سودے بازی تے نہ کوئی دوستی تے نہ کوئی شفاعت ہووے گی۔ تے اُہ لوک جہڑے ایس (ہدایت) نُوں رَدّن والے نیں اُہ ای ظلم کرن والے نیں۔

مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِيْ كُلِّ سُنْۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ۭ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ۝

اُہ لوک جہڑے اللہ دی خاطر اپنی دولت خرچ کردے نیں، اُہناں دی مثال کنک دے اُوس دانے وانگوں اے، جہڑا اپنے وِچوں ست سِٹّے اُگاؤندا اے تے ہر سِٹّے وِچ سو دانے ہوندے نیں۔ تے اللہ جہدے لئی پسند کرے اُہدے وِچ وادھا وی کردا اے۔ تے اللہ بہت سخاوت کرن والا (تے) پُورا پُورا علم رکھن والا اے۔

اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُوْنَ مَآ اَنْفَقُوْا مَنًّا وَّلَآ اَذًى ۙ لَّهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ

تے اُہ جہڑے اللہ دی خاطر اپنی دولت خرچ کردے نیں، تے جو کجھ اُہ خرچ کردے نیں، اُہدے اُتّے فیر نہ اُہ کوئی احسان جتاندے نیں تے نہ کسے نُوں تکلیف دین دے ارادے نال

وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ۝

البقرة : ۲۶۲-۲۶۳

اُہدا پچھا کردے نیں، اُہناں دے ربّ دے حضور اُہناں دا اجر اے۔ تے اِہ لوک نہ کوئی ڈر رکھن گے تے نہ کوئی غم کھان دے۔

وَمَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَتَثْبِيْتًا مِّنْ اَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍۭ بِرَبْوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ فَاٰتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ ۚ فَاِنْ لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ۝

البقرة : ۲۶۶

اُہ لوگ جہڑے اللہ دی رضا چاہن لئی تے اپنے دلاں نوُ مضبوط کرن لئی اپنی دولت خرچ کر دے نیں، اُہناں دی مثال اک ٹیلے دے باغ وانگوں اے، جہدے اُتّے زور دار مینہ پَیندا اے تے اُہ اپنا پھل دُونا دیندا اے اگر اُہدے اُتّے زور دار مینہ نہ پئے تے پھوار ای اُہدے لئی کافی اے۔ تے جو کجھ تسیں کردے او، اللہ اُہنوُ خوب ویکھن والا اے۔

اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ۝

البقرة : ۲۷۵

اُہ لوک جہڑے رات دن لُک لُکا کے تے کھُلم کھُلّا (اللہ دے راہ وِچ) اپنی دولت خرچ کر دے نیں، سو اُہنان لئی اُہناں دے ربّ دے حضور اُہناں دا اجر اے، تے اِہ لوک نہ کوئی ڈر رکھن گے تے نہ کوئی غم کھان گے۔

هٰٓاَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ فَمِنْكُمْ مَّنْ يَّبْخَلُ ۚ وَمَنْ يَّبْخَلْ فَاِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَّفْسِهٖ ۗ وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ ۚ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۙ ثُمَّ لَا يَكُوْنُوْٓا اَمْثَالَكُمْ۝

محمّد : ۳۹

ویکھو! تُسیں اُہ وُو، جہڑے بلائے جاندے اُو، تاں جے تُسیں اللہ دے راہ وِچ خرچ کرو۔ سو تہاڈے وِچوّں کجھ اُہ نیں، جہڑے کنجوسی کردے نیں، جہڑا کنجوسی کردا اے اُہ صرف اپنی جان دے خلاف کنجوسی کردا اے۔ تے اللہ اپنی ذات وِچ بے نیاز اے تے تُسیں محتاج او، تے اگر تُسیں پھر جاؤ گے تے اُہ تہاڈی جگہ کجھ ہور لوکاں نوُں لے آئیگا۔ فیر اُہ تہاڈے وانگوں نہیں ہون گے۔

حج

قرآن کریم سبھ مسلماناں نوں حکم دیندا اے کہ اُہ اپنی حیاتی اندر اِک واری مکّے جا کے حج کرن، ایس شرط نال کہ اُہ اوہدے خرچیاں دا بھار چُک سکدے ہون تے راہ وِچ امن حاصل ہووے۔ حج دی مرکزی تھاں کعبہ اے۔ جہڑا قرآن کریم دے مطابق اللہ دی عبادت لئی بنایا جان والا سبھ تھیں پہلا گھر اے۔ حج دا مقصد مسلماناں دے ذہناں اندر عالمی بھائی چارے دا احساس پیدا کردا اے۔ حج وِچ عبادت دے جہڑے رُکن ادا کیتے جاندے نیں، اُہناں نال حاجیاں دے ذہناں اندر اِہ نکتہ روشن کیتا جاندا اے کہ اُہناں دی حیاتی دا مرکزی نُقطہ، خُدا تعالیٰ دی ذات ہونی چاہی دی اے۔

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَيَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِيْ جَعَلْنٰهُ لِلنَّاسِ سَوَآءَ ِۨالْعَاكِفُ فِيْهِ وَالْبَادِ ۚ وَمَنْ يُّرِدْ فِيْهِ بِاِلْحَادٍۢ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَلِيْمٍ ۝

بے شک اُہ لوک جنہاں انکار کیتا تے اُہ اللہ دے راہ تے مسجد حرام توں روکدے نیں، حالانکہ جنہوں اساں سبھ انساناں لئی، اوتھوں دے وسنیک ہون یاں صحرا دی طرفوں زیارت لئی آؤن والے، برابر بنایا اے۔ جہڑا کوئی ظلم نال ایس (حکم) وِچ تبدیلی چاہے گا، اُہنوں اسیں دُکھ بھرے عذاب دا مزا چکھاواں گے۔

وَاِذْ بَوَّاْنَا لِاِبْرٰهِيْمَ مَكَانَ الْبَيْتِ اَنْ لَّا تُشْرِكْ بِيْ شَيْئًا وَّطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّآئِفِيْنَ وَالْقَآئِمِيْنَ وَالرُّكَّعِ السُّجُوْدِ ۝

تے یاد کر جد اساں ابراہیم نوں اپنے، خاص گھر وِچ ٹھہرن دا موقع دتا تے آکھیا: کسے شے نوں میرا شریک نہ بنا، تے میرا گھر پاک صاف رکھ، طواف کرن والیاں لئی، تے عبادت لئی کھڑے ہون والیاں لئی، تے جھکن والیاں تے سجدہ کرن والیاں لئی۔

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ۝

تے توں لوکاں وچ اعلان کر دے کہ اُہ حج دے ارادے نال تیرے کول پیدل آؤن تے ہر (اُوس) کمزور اُوٹھ تے وی سفر کرن (جہڑا لمبا سفر کرن نال) (ماڑا ہو جائے) (تے اِہ) سواریاں ہر ڈونگھے تے دُراڈے راہ تھیں آؤن گیاں ۔

لِّيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۖ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ۝

تانجے اُہ اپنے فائدیاں نُوں ویکھن، تے خاص مقرر دناں وِچ اللہ دے نام دا ذکر کرن اُہناں پالتو حیواناں اُتے جہڑے چوپایاں وِچوں اُوس نے اُہناں نُوں دتے نیں ۔ فیر تُسیں اُہناں وِچوں خود کھاؤ تے دکھی ضرورت وند نُوں کھواؤ ۔

ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۝

الحج: ٢٦-٣٠

فیر اُہ اپنی میل نُوں دُور کرن ۔ تے اپنیاں نذراں پوریاں کرن، تے (ایس) پُرانے گھر (بیت اللہ) دا طواف کرن ۔

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَن دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ۝

ال عمران: ٩٨

ایس وچ کھلے کھلے نشان نیں (مثلاً) مقامِ ابراہیم ۔ تے جہڑا ایس وِچ داخل ہو گیا، اُہ امن وِچ آگیا، تے اُہناں لوکاں اُتے ایس خاص گھر دا اللہ دی خاطر حج کرنا فرض اے ۔ جہڑے ایس تیکر جان دی طاقت رکھدے نیں ۔ تے جہڑا کوئی انکار کردا اے (اُہ یاد رکھے) اللہ سبحٰنہٗ جہاناں تھیں بے نیاز اے ۔

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ ۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ ۗ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ ۚ وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ ۝

البقرة: ١٩٨

حج دے مہینے جانے پہچانے نیں، سو جہدے اُتے اِہناں وِچ حج کرنا فرض ہو جائے (اُہ یاد رکھے) حج دے درمیان نہ کوئی شہوت دی گل بات تے نہ حکم عدولی تے نہ کوئی لڑائی جھگڑا ہوئے گا ۔ تے جہڑی کوئی نیکی تسیں کردے او، اللہ اُہنُوں جاندا اے ۔ تے اپنے نال سفر دا ضروری سامان لے لیا کرو! تے بے شک سبھ توں چنگا سفر دا سامان تقویٰ اے، تے اے عقل وندو! صرف میرے تھیں ڈرو!

اِسلام دی تبلیغ

لوکاں تیکر اللہ دا پیغام پہنچاندے وقت، ہر اُوس پہلو دا دھیان رکھنا ضروری اے، جہڑا مخاطب (گل سُنن والے) دے رویئے اُتے اثر پا سکدا ہووے۔ کوشش اِہ ہونی چاہی دی اے کہ اُہ اللہ دے پیغام دی قدر پچھانے، تے اُہنوں قبول کرے۔ اِہ اصول قرآن کریم دیاں اُہناں ہدایتاں وِچ کھول کے بیان کیتا گیا اے، جہڑیاں حضرت موسیٰؑ تے حضرت ہارونؑ نوں فرعون نال گل بات کرن تے وعظ کرن لئی دِتیاں گیاں نیں۔

وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَآ اِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَّ قَالَ اِنَّنِيْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ○

تے کہڑا اے جہڑا اُوس شخص کولوں گل بات دے لحاظ نال زیادہ چنگا اے، جہڑا لوکاں نوں اللہ وَل بلاؤندا تے نیک عمل کردا اے تے کہندا اے بیشک مَیں کامل فرمانبرداراں وِچوں آں۔

وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ، اِدْفَعْ بِالَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِيْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهٗ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهٗ وَلِيٌّ حَمِيْمٌ○

تے نیکی تے بدی اِکو جہی نہیں ہو سکدی۔ توں بدی نوں اپنے حُسنِ سلوک نال روک، تا نجے اُہ شخص کہ تیرے تے جہدے درمیان دشمنی اے، اِیویں ہو جائے جیویں تیرا کوئی گوڑھا یار بیلی اے۔

وَمَا يُلَقّٰىهَآ اِلَّا الَّذِيْنَ صَبَرُوْا، وَمَا يُلَقّٰىهَآ اِلَّا ذُوْ حَظٍّ عَظِيْمٍ○

حٰمٓ السجدة: ۳۴-۳۶

تے ایس (حُسنِ سلوک) نوں پاؤن دی توفیق نہیں دِتی جاندی مگر اُہناں نوں جہڑے صبر دا دامن پھڑدے نیں۔ تے ایس (عمل) دی توفیق نہیں دِتی جاندی، مگر اُہنوں جہڑا نیکی دا بڑا رسیا ہوندا اے۔

اُدْعُ اِلٰى سَبِيْلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِيْ

توں (لوکاں نوں) حکمت تے مناسب نصیحت نال اپنے ربّ دے راہ وَل (آؤن دی) دعوت دے۔ تے اُہناں نال بہتر

هِيَ اَحْسَنُ ۖ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيْلِهٖ وَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ○

انداز وچ دلیل نال گل کر۔ بے شک تیرا رب اُہنوں خوب جاندا اے، جہڑا اُہدے راہ توں کراہے پے گیا اے، تے اُہ ہدایت پاؤن والیاں نوں وی خوب جاندا اے۔

وَ اِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوْا بِمِثْلِ مَا عُوْقِبْتُمْ بِهٖ ۚ وَ لَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصّٰبِرِيْنَ ○

تے اگر تسیں (ظالم نوں) سزا دین دا فیصلہ کرو، تے اُونی ای سزا دیو جنّی کر تہانوں دتّی گئی سی۔ تے اگر تسیں صبر کولوں کم لوو تے اُہ صبر کرن والیاں لئی بہت چنگا اے۔

وَ اصْبِرْ وَ مَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ وَ لَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَ لَا تَكُ فِيْ ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُوْنَ ○

تے (اے رسول!) توں صبر نوں کم لے، تے تیرا صبر کرنا صرف اللہ دی توفیق نال اے۔ اِہناں اُتے غم نہ کھا، تے توں اِہناں دیاں بُریاں تدبیراں تھیں، جہڑیاں اُہ کر دے نیں ہکسے قسم دی تنگی محسوس نہ کر۔

اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَّ الَّذِيْنَ هُمْ مُّحْسِنُوْنَ ○

النحل: ۱۲۶-۱۲۹

بیشک اللہ اُہناں دے نال اے، جہڑے اللہ تھیں ڈردے نیں تے (اُہناں دے نال اے) جہڑے نیکی کرن والے نیں۔

وَ اِنْ اَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ كَلٰمَ اللّٰهِ ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهٗ ۚ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُوْنَ ○

التوبۃ: ۶

تے اگر مُشرکاں وچوں تیرے کولوں کوئی پناہ منگے، تے توں اُہنوں پناہ دے، ایتھوں تیک کہ اُہ اللہ دا کلام سُنے، فیر توں اُہنوں اُہدی حفاظت دی جگہ تک پہنچا دے۔ ایس لئی کہ اِہ، اُہ لوک نیں جہڑے کوئی علم نہیں رکھدے۔

وَ الَّذِيْنَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوْتَ اَنْ يَّعْبُدُوْهَا وَ اَنَابُوْٓا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ ○

تے اُہ لوک جہڑے جھوٹھے بُتاں دی پُوجا توں باز آ کے اللہ ول جھک گئے، اُہناں لئی خوشخبری اے، سو توں میرے اُہناں بندیاں نوں خوشخبری دے۔

الَّذِيْنَ يَسْتَمِعُوْنَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُوْنَ اَحْسَنَهٗ ۚ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ هَدٰىهُمُ اللّٰهُ وَ اُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ○

الزمر: ۱۸-۱۹

جہڑے کلام (اللہ) نوں سُندے نیں، فیر اُہدے وچوں چنگی توں چنگی تعلیم دی پیروی کر دے نیں۔ اِہ ای اُہ لوک نیں، جنہاں نوں اللہ نے ہدایت دِتّی اے، تے اِہ ای اُہ لوک نیں جہڑے سمجھ سوچ والے نیں۔

اخلاق

قرآن کریم حیاتی دے چیلنج نُو قبول کرن دی ہدایت دیندا اے ۔ اِنکار کرن تے ڈر کے نسّن دی تعلیم نہیں دیندا ۔ اسلام دُنیا توں وکھ رہن تے نفس نُو بے جا مارن دی وی اجازت نہیں دیندا ۔ تقوے نال حیاتی نُو پُورا کرنا ، تے خُدا تعالیٰ دیاں عطا کیتیاں ہویاں طاقتاں ، تے اِنعاماں دا مناسب رنگ وِچ ضرورت دے مطابق وَرتنا انسان دا دستور ہونا چاہی دا اے ۔ ایس نظریئے دی روشنی وِچ قرآن کریم نے اخلاقی تے رُوحانی قدراں نُو ترقی دین لئی خوب کھول کے ہدایتاں دِتّیاں نیں ، جنہاں دا مقصد اِہ وے کہ انسان نُوں دیاں سبھ طاقتاں نُوا گوجہا ، تے فائدہ مند طریقے نال وَدھن پُھلّن دا موقع ملے ۔

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ○

بیشک سبھ مومن بھائی بھائی نیں ، سو تُسیں اپنے بھائیاں دے درمیان صلح کرا دیا کرو ! تے اللہ کولوں ڈرو ! تا نجے تہاڈے اُتّے رحم کیتا جائے ۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ ۖ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ○

اے لوکو ! جہڑے ایمان لیائے اُو ، (یاد رکھو !) کوئی قوم کسے دُوجی قوم نال ٹھٹھا مخول نہ کرے ، ہو سکدا اے اُہ ، اُہناں تھیں چنگے ہون ، تے نہ عورتاں ، عورتاں نال (جگت بازی) کرن ، ہو سکدا اے اُہ ، اُہناں تھیں چنگیاں ہون ۔ تے اپنے لوکاں نُو طعنے نہ دیو ! (بولیاں نہ مارو !) تے اِک دوجے نُو بُرے ناواں نال نہ بلاؤ ! ایمان دے پِچھوں اطاعت وِچوں نکلنا (فسق اختیار کرنا) بُرا ناں اے ، تے اُہ جہڑے توبہ نہیں کردے اُہ ، اِی ظالم نیں ۔

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ ۫ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَلَا يَغْتَبْ بَّعْضُكُمْ بَعْضًا ؕ اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّاْكُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوْهُ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ ۝

الحجرات : ۱۱-۱۳

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او بہتیاں گماناں کولوں دُور رہا کرو! بیشک بعض دفعہ گمان گناہ بن جاندا اے، تے جاسوسی نہ کرو! تے اک دوجے دی چغلی نہ کھاؤ! کیا تہاڈے وچوں کوئی اِہ پسند کردا اے کہ اُہ اپنے مُردہ بھائی دا گوشت کھائے؟ یقیناً تُسیں اُہنوں ناپسند کردے اُو، تے اللہ توں ڈرو۔ بے شک اللہ رحمت نال بار بار رجوع کرن والا (تے) بار بار رحم کرن والا اے۔

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْئًا وَّبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَّبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرًا ۝

اللہ دی عبادت کرو! تے کسے شے نُوں اُہدا شریک نہ بناؤ! تے والدین تے رشتے داراں تے یتیماں تے مسکیناں، تے اُہناں ہمسائیاں نال جہڑے قریبی نیں، تے اُہناں ہمسائیاں نال جہڑے غیر نیں، تے اُوس ساتھی نال جہڑا (تہاڈے) پہلو وچ اے تے مسافر نال تے اُہناں نال وی جنہاں دے مالک ہوئے تہاڈے سجے ہتھ (غلام وغیرہ) حُسنِ سلوک کرو! بے شک اللہ اُہنوں جہڑا مغرور تے شیخی خورا اے پسند نہیں کردا اے۔

اِلَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ وَيَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُوْنَ مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ۝

اُہ لوک جہڑے کنجوسی کردے نیں، تے لوکاں نُوں وی کنجوسی کرن لئی کہندے نیں، تے اللہ نے اپنے فضل وچوں جو کجھ اُہناں نُوں دِتّا اے، اُہنوں، اُہ لکاندے نیں۔ تے اساں کافراں لئی ذلیل کرن والا عذاب تیار کیتا اے۔

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ وَمَنْ يَّكُنِ الشَّيْطٰنُ لَهٗ قَرِيْنًا فَسَآءَ قَرِيْنًا ۝

النسآء : ۳۷-۳۹

تے اُہ لوک جہڑے اپنی دولت لوکاں نُوں وکھان لئی خرچ کردے نیں، تے اُہ نہ ای اللہ تے نہ ای آخری دن (روزِ قیامت) اُتّے ایمان لیاؤندے نیں۔ تے جہدا ساتھی شیطان بن گیا (اُہ یاد رکھے) کہ اُہ (شیطان) ساتھی ہون دے اعتبار نال بُرا اے۔

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَ
إِيْتَآئِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُوْنَ ۝

بے شک اللہ انصاف کرن تے احسان کرن تے رشتہ داراں
دی طرح غیراں نُوں وی عطا کرن دا حکم دیندا اے ، تے اللہ
بے حیائی ، تے ہر قسم دی بُرائی تے حُکم عدولی توں منع کردا اے۔
اُہ تہانوں نصیحت کردا اے ، تانجے تسیں سمجھ جاوٗ۔

وَاَوْفُوْا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُّمْ وَلَا
تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيْدِهَا وَ
قَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيْلًا ۚ اِنَّ
اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ۝

تے اللہ دے عہد نُوں پُورا کرو! جد تُسیں اُہدے نال عہد بنھّو،
تے قسماں نُوں پکّا کرن توں بعد نہ توڑو! جد کہ تُسیں اللہ نوں اپنا
ضامن بنا چکے او ۔ بے شک اللہ جو کُجھ تُسیں کردے او
اُہنُوں جاندا اے۔

وَلَا تَكُوْنُوْا كَالَّتِيْ نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ
بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًا ۚ تَتَّخِذُوْنَ اَيْمَانَكُمْ
دَخَلًا بَيْنَكُمْ اَنْ تَكُوْنَ اُمَّةٌ هِيَ اَرْبٰى
مِنْ اُمَّةٍ ۚ اِنَّمَا يَبْلُوْكُمُ اللّٰهُ بِهٖ ۚ وَ
لَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيْهِ
تَخْتَلِفُوْنَ ۝

النحل: ۹۱-۹۳

تے تُسیں اُوس عورت وانگوں نہ بنو، جنّہے اپنے سُوتر نُوں
مضبوط کرن توں بعد ٹکڑے ٹکڑے کردتّا سی ، تسیں اپنیاں
قسماں نُوں آپو وچ دھوکھا دین دا وسیلہ بناوٗندے او تانجے
اک جماعت دُوجی جماعت توں طاقتور نہ ہو جائے ۔ بیشک
اللہ ایہدے نال تہانوں اَزماندا اے۔ تے قیامت دے روز اُہ
تہاڈے لئی اُہ سبھ کُجھ ظاہر کر دئے گا ، جہدے وِچ تُسیں
اختلاف کردے او۔

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا
قَوّٰمِيْنَ بِالْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰى
اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ ۚ اِنْ
يَّكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيْرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا ۫
فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰۤى اَنْ تَعْدِلُوْا ۚ وَاِنْ
تَلْوٗۤا اَوْ تُعْرِضُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا
تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ۝

النسآء: ۱۳۶

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او ، انصاف دی
خبرداری وِچ پکّے ہو جاوٗ! تے اللہ دی خاطر گواہ بن
جاوٗ! خواہ (گواہی) تہاڈے اپنے خلاف ہووے ، خواہ
والدین دے ، تے خواہ رشتہ داراں دے خلاف ہووے۔
اُہ مالدار ہووے یا غریب ، اللہ اُہناں دُوناں نُوں وِدھ
کے لحاظ رکھن والا اے ، سو تُسیں اپنیاں فضول خواہشاں
دا پچھّا نہ کرو ، تانجے تُسیں انصاف کر سکو! تے اگر تُسیں سچ
نُوں چھپا لَووٗ ، یاں (اُہدے توں) مُنہ موڑ لَووٗ! تد ریاد رکھو!)

بے شک اللہ جو کجھ تسیں کردے او اُہدے تھیں خوب خبردار اے ۔

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ○

اللہ بُری گل نُوں پبلک وچ اُچّی آواز نال کہن نُوں پسند نہیں کردا اے ، سوائے اُوس شخص تھیں جہدے نال ظلم کیتا گیا ہووے ۔ تے سچ مُچ اللہ خوب سُنن والا ، خوب جانن والا اے ۔

اِنْ تُبْدُوْا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوْهُ اَوْ تَعْفُوْا عَنْ سُوْٓءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ○

النسآء : ۱۴۹-۱۵۰

اگر تسیں کسے نیکی نُوں ظاہر کرو یاں تسیں اُہنُوں چھپا لوو یاں تسیں کسے برائی نُوں معاف کر دیو تے، بلیشک اللہ گناہاں نُوں معاف کرن والا رتے ، سبھ طاقتاں دا مالک اے ۔

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا قَوّٰمِيْنَ لِلّٰهِ شُهَدَآءَ بِالْقِسْطِ ۡ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓى اَلَّا تَعْدِلُوْا ۭ اِعْدِلُوْا ۣ هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى ۡ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ○

اے لوکو جہڑے ایمان لیائے او ! اللہ دی خاطر انصاف وِچ گواہ بن کے مضبُوطی نال کھڑے ہو جاؤ ! تے کسے قوم دی دُشمنی تہانوں ایس گل تے نہ اُکسائے کہ تُسیں انصاف نہ کرو ۔ ہمیشہ انصاف کرو ! اِہ تقوے دے زیادہ نیڑے اے ۔ تے اللہ دا تقویٰ اختیار کرو ! بے شک اللہ جو کجھ تسیں کردے او ، اُوس توں خُوب خبردار اے ۔

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيْمٌ ○

اللہ نے اُہناں نال جہڑے ایمان لیائے تے اُہناں نیک عمل کیتے ، وعدہ کیتا اے کہ اُہناں لئی بخشش تے بہت وڈّا انعام اے ۔

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ○

تے اُہ لوک جنہاں انکار کیتا تے ساڈیاں نشاناں نُوں جھٹھلایا ، اُہ ای دوزخی نیں ۔

المائدۃ : ۹-۱۱

وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ ۭ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ ۭ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْاً كَبِيْرًا ○

تے اپنی اولاد نُوں غریبی دے ڈر تھیں قتل نہ کرو ! اسیں اُہناں نُوں وی (رزق) دینے آں تے تہانُوں وی ۔ بے شک اُہناں دا قتل کرنا وڈّا پاپ اے ۔

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓی اِنَّهٗ کَانَ فَاحِشَةً ؕ وَ سَآءَ سَبِیْلًا ○

تے زنا دے نیڑے ہرگز نہ جاؤ! بے شک اِہ بے حیائی اے، تے (راہ) اِک بُرا راہ اے۔

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِیْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ؕ وَ مَنْ قُتِلَ مَظْلُوْمًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِیِّهٖ سُلْطٰنًا فَلَا یُسْرِفْ فِّی الْقَتْلِ ؕ اِنَّهٗ کَانَ مَنْصُوْرًا ○

تے اُہ جان جنہوں اللہ نے حرام قرار دتّا اے، اُہنوں بغیر کسے شرعی، حق دے قتل نہ کرو، تے جیہڑا مظلوم ہون دی حالت وِچّ قتل کیتا گیا، اساں اُہدے ولی نُوں بدلہ لین دی اجازت دِتّی اے۔ پر اُہ قتل دے بدلے وِچّ (مقررہ حدّاں، توں وَدھ کے قتل نہ کرے۔ بے شک اپنے ایس بدلے لئی اُہ (قانونی طور اُتّے) مدد کیتا گیا اے۔

وَلَا تَقْرَبُوْا مَالَ الْیَتِیْمِ اِلَّا بِالَّتِیْ هِیَ اَحْسَنُ حَتّٰی یَبْلُغَ اَشُدَّهٗ ۪ وَ اَوْفُوْا بِالْعَهْدِ ۚ اِنَّ الْعَهْدَ کَانَ مَسْـُٔوْلًا ○

تے یتیم دی جائداد دے نیڑے نہ جاؤ، مگر بھلے انداز نال، ایتھوں تیک کہ اُہ اپنی پکّی عمر (جوانی) نُوں پہنچ جائے، تے اپنے عہد نُوں پُورا کرو! بے شک عہد دے بارے وِچ پُچھّیا جائے گا۔

وَاَوْفُوا الْکَیْلَ اِذَا کِلْتُمْ وَزِنُوْا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِیْمِ ؕ ذٰلِكَ خَیْرٌ وَّ اَحْسَنُ تَاْوِیْلًا ○

تے جد تسیں مِنو تے پُورا پُورا مِنو! تے ٹھیک تکڑی نال تولو! اِہ (عمل) بہت چنگا اے تے اخیر دے لحاظ نال سبھ توں تعریف دے لائق اے۔

وَلَا تَقْفُ مَا لَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ ؕ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ کُلُّ اُولٰٓئِكَ کَانَ عَنْهُ مَسْـُٔوْلًا ○

تے جہدا تینُوں کوئی علم نہیں اُہدا پِچھّا نہ کر! بیشک کنّ، اکھّ تے دِل اِہناں سبھاں دا حساب لیا جائے گا۔

وَلَا تَمْشِ فِی الْاَرْضِ مَرَحًا ۚ اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُوْلًا ○

تے دھرتی اُتّے ہرگز آکڑ کے نہ چل! بے شک توُں نہ تے دھرتی نُوں پاڑ سکنا ایں تے نہ ای اُچیائی وِچ پہاڑاں تیک پہنچ سکنا ایں۔

کُلُّ ذٰلِكَ کَانَ سَیِّئُهٗ عِنْدَ رَبِّكَ مَکْرُوْهًا ○

اِہناں سبھ (عملاں) دا بُرا انجام تیرے رب دے حضور نفرت دے لائق اے۔

بنی اسرآءیل: ۳۲-۳۹

اقتصادی نظام دے بُنیادی اصول

اقتصادی گلّاں یعنی کمان تے خرچن دے بارے وِچّ اسلام دا بُنیادی اُصول اِہ وے کہ ہر شئے دا حقیقی مالک اللہ تعالیٰ اے۔ فیروی ہر انسان دی قانونی مِلکیّت یاں دُو۔ جے لفظاں وِچّ، اُہدا مِلکیّت دا حق، تے اُہدا استعمال یاں اِک دے نام توں دُوجے دے نام اُتّے اُہدا انتقال، اِہ سبھ گلّاں اسلام مَندا اے۔ تے اِہناں حقّاں دی سانبھ سمھال وی کردا اے۔ پر مِلکیّت دے اِہ سبھ حقوق اُوس اخلاقی فرض دے مطابق ای مِلن گے، کہ جہدے نال معاشرے دے ہر طبقے نُوں مُلک دی دولت وِچّوں اُہدا جائز حِصّہ مِلدا رہے۔ ایس ذمّہ داری دے اِک حِصّے نُوں، تے قانونی شکل دے کے حُکماں نال عمل دے قابل بنا دِتّا گیا اے۔ فیروی ایس سِلسلے وِچّ زیادہ زور اپنی خوشی تے مرضی نال قربانی کرن اُتّے دِتّا گیا اے، جہدے نتیجے وِچّ انسان اُچّے رُوحانی تے اخلاقی رُتبے پا سکدا اے۔

وَاِذْقُلْنَا لِلْمَلٰٓئِکَۃِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِیْسَ ؕ اَبٰی ○

تے جَد اساں فرشتیاں نُوں آکھیا: تُسیں سارے آدم دی فرمانبرداری کرو، سو اُہناں نے فرمانبرداری کیتی، سوائے ابلیس دے۔ اُہنے انکار کیتا۔

فَقُلْنَا یٰٓاٰدَمُ اِنَّ ھٰذَا عَدُوٌّ لَّکَ وَ لِزَوْجِکَ فَلَا یُخْرِجَنَّکُمَا مِنَ الْجَنَّۃِ فَتَشْقٰی ○

تد اساں آکھیا: اے آدم! بیشک اِہ (ابلیس) تیرا تے تیری بیوی دا دشمن اے۔ سو اِہ تہانو دُوناں نُوں باغ (آرام دی جگہ) وِچّوں باہر نہ کڈھ دیوے کہ تُوں غم دا شکار ہو جاویں۔

اِنَّ لَکَ اَلَّا تَجُوْعَ فِیْھَا وَلَا تَعْرٰی ○

بے شک اِہ (باغ) تیرے لئی تیار کیتا گیا اے کہ تُوں اِہدے

اندر نہ بُھکھا رہیں تے نہ ننگا ۔

وَاَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيْهَا وَلَا تَضْحٰى ○

طٰهٰ : ١١٧-١٢٠

تے بے شک اِہ وی (وعدہ اے) کہ توں ایدے اندر نہ پیاسا رہیں تے نہ دُھپے پھریں ۔

وَلَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوْا بِهَآ اِلَى الْحُكَّامِ لِتَاْكُلُوْا فَرِيْقًا مِّنْ اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْاِثْمِ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ○

البقرة : ١٨٩

تے اپنی دولت آپو وچ جھوٹھے طور طریقے نال ہرگز نہ کھاؤ! تے اُہنوں (دولت نُوں) حاکماں لئی وڈھی دے طور تے پیش نہ کرو! تانجے تُسیں لوکاں دی دولت دا اک حِصّہ ناانصافی نال کھا جاؤ، حالانکہ تُسیں (حقیقت نُوں) جاندے او ۔

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ ۣ وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ○

النسآء : ٣٠

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او، اپنی دولت ناجائز طور اُتے آپو وچ ہرگز نہ کھاؤ! سوائے اِہدے کہ تہاڈی رضامندی نال، سوداگری دی کوئی صورت ہووے۔ تے اپنے آپ نوں ہرگز قتل نہ کرو! بے شک اللہ تہاڈے نال بار بار رحم دا سلوک کرن والا اے ۔

جہاد

جہاد دے معنے نیں : کسے ناپسند (آن بھاندی) شئے دا پُوری طاقت نال مقابلہ کرنا ۔

اِہدیاں تِن قسماں نیں :-

۱ - نظر آؤن والے دشمن دا مقابلہ کرنا ۔

۲ - شیطان دا مقابلہ کرنا ۔

۳ - اپنے نفس دا مقابلہ کرنا ۔

قرآن کریم اِہ تعلیم دیندا اے کہ جدوں جنگ شروع ہووے ، اِہ ایس طور اُتّے لڑی جائے کہ جان تے مال دا گھٹ توں گھٹ نقصان ہووے ، تے جِنّی جلدی ہو سکے ، اِہنوں بند کر کے وَیر نُو مُکا دِتّا جائے ۔

أُذِنَ لِلَّذِيْنَ يُقٰتَلُوْنَ بِاَنَّهُمْ ظُلِمُوْا ۚ وَاِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيْرُ ۙ

اُہ لوک جنہاں دے خلاف جنگ کیتی جاندی اے ، اُہناں نُو جنگ کرن دی اجازت دِتّی گئی اے ، ایس لئی کہ اُہناں اُتّے ظلم کیتا گیا اے ۔ تے بے شک اللہ اُہناں دی مدد کرن دی طاقت رکھدا اے ۔

الَّذِيْنَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّآ اَنْ يَّقُوْلُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ۭ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَّصَلَوٰتٌ وَّمَسٰجِدُ يُذْكَرُ فِيْهَا اسْمُ اللّٰهِ كَثِيْرًا ۭ وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ يَّنْصُرُهٗ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ

الحج : ۴۰-۴۱

جہڑے اپنے گھراں وچّوں ناحق کڈھے گئے ، صرف ایس لئی کہ اُہناں آکھیا : ساڈا ربّ اللہ اے ۔ تے اگر اللہ کجھ لوکاں نُو کجھ لوکاں دے ذریعے روک نہ دیندا (تے) بے شک راہباں دیاں خانگاہواں تے گرجے تے یہودیاں دے عبادتخانے تے مسجداں ، جِنّہاں وِچ عام طور تے اللہ دا نام لیا جاندا اے ، ڈھا دِتّیاں جاندیاں ۔ تے اللہ اُوس دی ضرور مدد کردا اے ، جہڑا اُہدی (اللہ دی) مدد کردا اے ۔ بیشک

اللہ طاقت والا غلبے والا اے ۔

لَا يَنْهٰكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِيْنَ لَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ فِي الدِّيْنِ وَلَمْ يُخْرِجُوْكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ اَنْ تَبَرُّوْهُمْ وَتُقْسِطُوْٓا اِلَيْهِمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ○

اللہ تہانوں اُہناں لوکاں توں نہیں روک دا اے جنہاں دین دے باروں تہاڈے نال جنگ نہیں کیتی تے تہانوں تہاڈے گھراں وچوں باہر نہیں کڈھیا ، ایس توں کہ تُسیں اُہناں نال مہربانی تے انصاف کرو ، بے شک اللہ انصاف کرن والیاں نال پیار کردا اے ۔

اِنَّمَا يَنْهٰكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِيْنَ قٰتَلُوْكُمْ فِي الدِّيْنِ وَاَخْرَجُوْكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ وَظٰهَرُوْا عَلٰٓي اِخْرَاجِكُمْ اَنْ تَوَلَّوْهُمْ ۚ وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ فَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ○

الممتحنۃ : ۹-۱۰

اللہ تہانوں صرف اُہناں لوکاں نال دوستی کرن توں روکدا اے ، جنہاں دین دے باروں تہاڈے نال جنگ کیتی تے تہانوں ، تہاڈے گھراں وچوں (خود) کڈھیا دیاں) تہانوں باہر کڈھن وچ دوسریاں دی مدد کیتی ۔ تے جہڑے اُہناں نال دوستی کردے نیں۔ اُہ ای ظلم کرن والے نیں ۔

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰي تِجَارَةٍ تُنْجِيْكُمْ مِّنْ عَذَابٍ اَلِيْمٍ ○

اے لوکو ! جہڑے ایمان لیائے او ، کیا میں تہانوں اک اجیہے سودے دی دَس نہ پاواں ؟ جہڑا تہانوں اک دُکھ بھرے عذاب تھیں نجات دیوے ۔

تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَتُجَاهِدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ۭ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ○

الصف : ۱۱-۱۲

تُسیں ایمان رکھدے او اللہ تے اُہدے رسُول اُتّے ، تے تُسیں اللہ دی خاطر اپنے مالاں تے جاناں نال جہاد کردے او ۔ اِہ (عمل) تہاڈے لئی چنگیرا اے ، اگر تُسیں اہدی حقیقت نُوں ، جاندے او !

وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۭ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ○

العنکبوت : ۷۰

تے اُہ لوک جہڑے ساڈے راہ نُوں لبھن لئی کوشش کردے نیں اسیں اُہناں نُوں اپنے راہواں دی ضرور رہنمائی کرنیں آں ۔
تے بے شک اللہ نیکی کرن والیاں دے نال اے ۔

اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۙ

اُہ لوک جہڑے ایمان لیائے تے اُہناں اللہ دی خاطر اپنے گھراں وچوں ، ہجرت کیتی تے اللہ دی خاطر اپنیاں جائداداں

اَعۡظَمُ دَرَجَةً عِنۡدَ اللّٰهِ ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الۡفَآئِزُوۡنَ ○

التوبة : ۲۰

تے جاناں نال جہاد کیتا اے، اللہ دی نظر وِچ سبھ توں اُچّے درجے اُتّے نیں، تے اُہ ای نیں جہڑے جِتّن والے نیں ۔

اِنَّ اللّٰهَ اشۡتَرٰى مِنَ الۡمُؤۡمِنِيۡنَ اَنۡفُسَهُمۡ وَ اَمۡوَالَهُمۡ بِاَنَّ لَهُمُ الۡجَنَّةَ ؕ يُقَاتِلُوۡنَ فِىۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ فَيَقۡتُلُوۡنَ وَ يُقۡتَلُوۡنَ وَعۡدًا عَلَيۡهِ حَقًّا فِى التَّوۡرٰٮةِ وَ الۡاِنۡجِيۡلِ وَ الۡقُرۡاٰنِ ؕ وَ مَنۡ اَوۡفٰى بِعَهۡدِهٖ مِنَ اللّٰهِ فَاسۡتَبۡشِرُوۡا بِبَيۡعِكُمُ الَّذِىۡ بَايَعۡتُمۡ بِهٖ ؕ وَذٰلِكَ هُوَ الۡفَوۡزُ الۡعَظِيۡمُ ○

التوبة : ۱۱۱

بے شک اللہ نے مومناں تھیں اُہناں دیاں جانداداں تے جاناں، ایس وعدے نال کہ اُہناں لئی جنّت ہوئے گی، خرید لیّاں نیں ۔ اُہ اللہ دے راہ وِچ جنگ کردے نیں، فیر اُہ قتل کردے نیں تے قتل کیتے جاندے نیں ۔ اِہ اک وعدہ اے جہڑا اُہنے (اللہ نے) اپنے اُتّے، تورات تے انجیل تے قرآن وِچ واجب قرار دِتّا اے ۔ تے اللہ نالوں وَدھ کے وعدے اُتّے پُورا اُترن والا کون اے؟ سو تُسیں اپنے ایس سودے وِچ خوشیاں مناؤ، جہڑا تُسیں اُہدے نال (اللہ نال) کیتا اے تے اِہ ای اُہ اعلیٰ کامیابی اے ۔

لَا يَسۡتَوِى الۡقَاعِدُوۡنَ مِنَ الۡمُؤۡمِنِيۡنَ غَيۡرُ اُولِى الضَّرَرِ وَ الۡمُجٰهِدُوۡنَ فِىۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ بِاَمۡوَالِهِمۡ وَاَنۡفُسِهِمۡ ؕ فَضَّلَ اللّٰهُ الۡمُجٰهِدِيۡنَ بِاَمۡوَالِهِمۡ وَاَنۡفُسِهِمۡ عَلَى الۡقٰعِدِيۡنَ دَرَجَةً ؕ وَكُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ الۡحُسۡنٰى ؕ وَفَضَّلَ اللّٰهُ الۡمُجٰهِدِيۡنَ عَلَى الۡقٰعِدِيۡنَ اَجۡرًا عَظِيۡمًا ○

النساء : ۹٦

مومناں وِچّوں جہڑے بیٹھ رہن والے نیں، اُہ (سوائے اُہناں دے جہڑے لاچار نیں) تے جہڑے اللہ دے راہ وِچ اپنے مالاں تے جاناں نال جہاد کرن والے نیں برابر برابر نہیں ہو سکدے ۔ اللہ نے اپنے مالاں تے جاناں نال جہاد کرن والیاں نُوں بیٹھ رہن والیاں اُتّے درجے دے لحاظ نال بزرگی دِتّی اے ۔ تے اللہ نے ہر اک نال چنگا وعدہ کیتا اے ۔ تے اللہ نے جہاد کرن والیاں نُوں بیٹھ رہن والیاں اُتّے اک وڈّے انعام نال بزرگی دِتّی اے ۔

4

مُومناں دِیاں صِفتاں

قرآن کریم اللہ تعالیٰ اُتّے ایمان لیاؤن دی ضرورت نُوں کھول کے بیان کردا اے ، تے باری تعالیٰ دی ذات وِچ دلیلاں وَل ساڈا دھیان پھیردا اے ۔ اُہ اِیس گل اُتّے زور دیندا اے کہ اللہ تعالیٰ سدا الہام دے ذریعے اپنا کلام اُتار دا رہندا اے ۔ اگر اللہ تعالیٰ نبیاں تے اُہناں دے پیروکاراں دے ذریعے اپنیاں صِفتاں دا ظاہر کرنا بند کر دیوے ، تے باری تعالیٰ دے وجود اُتّے پکّا ایمان باقی نہ رہوے ۔ اِیس لئی اِہ گل نہایت ضروری اے کہ جدوں تیکر انسان اِیس دُنیا وِچ موجود نیں ، اُہناں وِچوں بعضیاں اُتّے اللہ دا الہام نازل ہوندا رہوے ۔

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ۝ — بے شک مومن کامیاب ہو گئے نیں ۔

الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ صَلَاتِهِمْ خَاشِعُوْنَ۝ — اُہ جہڑے اپنیاں نمازاں وِچ عاجزی اختیار کرن والے نیں

وَالَّذِيْنَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُوْنَ۝ — تے اُہ جہڑے ہر طرح دے فضول (عمل) توں مُنہ موڑن والے نیں ۔

وَالَّذِيْنَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُوْنَ۝ — تے اُہ جہڑے زکوٰۃ ادا کرن وِچ باقاعدہ نیں ،

وَالَّذِيْنَ هُمْ لِفُرُوْجِهِمْ حٰفِظُوْنَ۝ — تے اُہ جہڑے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والے نیں ۔

اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُوْمِيْنَ۝ — سوائے اپنیاں بیویاں توں یا اُہناں (عورتاں) توں جنہاں دے مالک ہوئے اُہناں دے سجّے ہتھ ، اِیس لئی کہ اُہناں دے بارُوں اُہ الزام لگن توں پاک نیں ۔

فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعٰدُوْنَ۝ — لیکن اُہ جہڑے اِیس قاعدے قانون توں ہٹ کے کوئی ہور راہ لبھدے نیں ، اُہ زیادتی کرن والے نیں ۔

وَالَّذِيْنَ هُمْ لِاَمٰنٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُوْنَ۝ — تے اُہ جہڑے اپنیاں امانتاں تے اپنے قول قرار دی راکھی کرن والے نیں ،

وَالَّذِيْنَ هُمْ عَلٰى صَلَوٰتِهِمْ يُحَافِظُوْنَ ○ أُولٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُوْنَ ○

تے اُہ جہڑے اپنیاں نمازاں دی حفاظت کردے نیں ۔ اِہ اِی لوک وارث نیں ۔

الَّذِيْنَ يَرِثُوْنَ الْفِرْدَوْسَ ۭ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ○

جہڑے بہشت دے وارث ہون گے ۔ اُہ اُوس وِچ ہمیشہ رہن گے ۔

المؤمنون: ۲-۱۲

وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِيْنَ يَمْشُوْنَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَّاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجٰهِلُوْنَ قَالُوْا سَلٰمًا ○

تے رحمان خُدا دے بندے اُہ نیں، جہڑے دھرتی اُتّے بڑے ادب نال چلدے نیں ۔ تے جدکدی جاہل لوک اُہناں نال مخاطب ہوندے نیں ، اُہ کہندے نیں: سلام! سلام!

وَالَّذِيْنَ يَبِيْتُوْنَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَّقِيَامًا ○

تے اُہ نیں ، جہڑے اپنے ربّ دے حضور سجدے دی حالت وِچ تے کھڑے رہ کے (عبادت وِچ) رات گزاردے نیں ۔

وَالَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ ۖ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ○

تے اُہ نیں، جہڑے آکھدے نیں: رَبّا! ساڈے توں دوزخ دا عذاب ٹلا دے ۔ بے شک اُہدا عذاب بہت وَڈّی تباہی اے ۔

اِنَّهَا سَآءَتْ مُسْتَقَرًّا وَّمُقَامًا ○

بے شک اِہ (دوزخ) عارضی ٹھکانے تے گھر، ہردو طرح اِی بُری اے ۔

وَالَّذِيْنَ اِذَآ اَنْفَقُوْا لَمْ يُسْرِفُوْا وَلَمْ يَقْتُرُوْا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا ○

تے اُہ نیں، جہڑے ، جد خرچ کردے نیں ، نہ فضول خرچی کردے نیں تے نہ کنجوسی ، تے اِہناں دُوناں دا وِچکارلا راہ پھڑدے نیں ۔

وَالَّذِيْنَ لَا يَدْعُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُوْنَ ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًا ○

تے اُہ نیں ، جہڑے اللہ دے نال کسے ہور نُوں عبادت لئی نہیں پُکاردے ، تے اُہ جان جہنّوں اللہ نے حرام قرار دِتّا اے اُہنوں کسے بغیر (شرعی) حق دے قتل نہیں کردے ، تے نہ اُہ زنا کردے نیں ۔ تے جہڑا اِہ (حکم عدولی) کرے گا، اُہ گناہ دی چٹّی بھرے گا ۔

يُضٰعَفۡ لَهُ الۡعَذَابُ يَوۡمَ الۡقِيٰمَةِ وَ يَخۡلُدۡ فِيۡهٖ مُهَانًا

قیامت دے روز اُہدی سزا دُونی ہوئے گی، تے اُہ ذلیل ہوکے اُہدے وِچ پیا رہے گا۔

اِلَّا مَنۡ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِهِمۡ حَسَنٰتٍ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوۡرًا رَّحِيۡمًا

سوائے اُہناں لوکاں دے، جنہاں توبہ کرلئی تے ایمان لیائے تے نیک عمل کیتے، سواہ ای، اُہ لوک نیں کہ اللہ اُہناں دیاں برائیاں نیکیاں وِچ بدل دئے گا۔ تے اللہ بہت بخشنہار بار بار رحم کرن والا اے۔

وَمَنۡ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاِنَّهٗ يَتُوۡبُ اِلَى اللّٰهِ مَتَابًا

تے جنہاں توبہ کیتی تے نیک عمل کیتے۔ سو اُہ ای اپنے اللہ دے حضور سچّی توبہ نال مُڑ دے نیں۔

وَالَّذِيۡنَ لَا يَشۡهَدُوۡنَ الزُّوۡرَ ۙ وَاِذَا مَرُّوۡا بِاللَّغۡوِ مَرُّوۡا كِرَامًا

تے اُہ نیں، جہڑے جھوٹھی گواہی نہیں دیندے نیں، تے جدوں اُہ کسے فضول چیز دے کولوں گزر دے نیں، تے بڑے وقار نال گزر دے نیں۔

وَالَّذِيۡنَ اِذَا ذُكِّرُوۡا بِاٰيٰتِ رَبِّهِمۡ لَمۡ يَخِرُّوۡا عَلَيۡهَا صُمًّا وَّعُمۡيَانًا

تے اُہ نیں کہ جدوں اُہناں دے سامنے اُہناں دے ربّ دیاں آیتاں دا ذکر کیتا جاوے ہے تے) اُہ اُہناں اُتے اَنّھے بولے ہوکے (بے سوچے سمجھے) ڈِگ نہیں پیندے۔

وَالَّذِيۡنَ يَقُوۡلُوۡنَ رَبَّنَا هَبۡ لَنَا مِنۡ اَزۡوَاجِنَا وَذُرِّيّٰتِنَا قُرَّةَ اَعۡيُنٍ وَّاجۡعَلۡنَا لِلۡمُتَّقِيۡنَ اِمَامًا

تے اُہ نیں، جہڑے آکھدے نیں: ساڈیا ربّا! سانوں، ساڈیاں بیویاں تے اولاد پاروں اکھاں دی ٹھنڈ بخش دے، تے سانوں متّقیاں (خُدا توں ڈرن والیاں) دا رہنما بنا۔

اُولٰٓئِكَ يُجۡزَوۡنَ الۡغُرۡفَةَ بِمَا صَبَرُوۡا وَيُلَقَّوۡنَ فِيۡهَا تَحِيَّةً وَّسَلٰمًا

اِہ اِی اُہ لوک نیں، جہڑے بہشت وِچ انعام دے طور تے اُچّا مقام دِتّے جان گے، ایس لئی کہ اُہناں صبر کیتا، تے اُہ اُوس (بہشت) وِچ دعاواں تے سلامتی دے پیغام پیش کیتے جان گے۔

خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَا ؕ حَسُنَتۡ مُسۡتَقَرًّا وَّمُقَامًا

اُہ اُوس وِچ ہمیشہ رہن گے۔ اِہ (بہشت) عارضی ٹھکانا تے مستقل گھر بناؤن لئی بہت چنگی اے۔

قُلۡ مَا يَعۡبَؤُا بِكُمۡ رَبِّىۡ لَوۡلَا دُعَآؤُكُمۡ ۚ فَقَدۡ

اے رسُول! توں اُہناں نُوں آکھ: اگر تہاڈی دُعا اُہدے

كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُوْنُ لِزَامًا۝

الفرقان: ۶۴-۷۸

حضور نہ ہووے، تے میرا ربّ تہاڈی کوئی پروانہ کرے سو بے شک تُساں سچ نوُ جھٹلایا اے، ایس لئی (جھٹلاؤن پاروں) اِہ سزا تہانو چنبڑ جائے گی۔

اِنَّ الَّذِيْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوْا وَ لَا تَحْزَنُوْا وَ اَبْشِرُوْا بِالْجَنَّةِ الَّتِيْ كُنْتُمْ تُوْعَدُوْنَ۝

بے شک اُہ لوک جِنہّاں آکھیا: ساڈا ربّ اللہ اے۔ فیر ایس (قول)، اُتے پکّے پَیریں کھلوتے رہے، اُہناں اُتّے فرشتے اُتردے (تے آکھدے) نیں: خبردار! تُسیں نہ ڈرو! تے نہ کِسے قِسم دا غم کرو! تے اُوس جنّت دے مِلن نال خوش ہو جاؤ، جِہدا تہانو وعدہ دِتّا جاندا سی۔

نَحْنُ اَوْلِيٰٓؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ ۚ وَ لَكُمْ فِيْهَا مَا تَشْتَهِيْٓ اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيْهَا مَا تَدَّعُوْنَ۝

اسیں ای تہاڈے دوست آں، ایس دنیا (وچ) تے آخرت وِچ تے تُہانو اُوس (جنّت) وِچ ہر اُہ چیز مِلے گی، جِہدی تمنّا تہاڈیاں جاناں کرن دیاں، تے اُہدے وِچ ہر اُہ چیز تُہانو ملے گی، جِہڑی تُسیں منگوگے۔

نُزُلًا مِّنْ غَفُوْرٍ رَّحِيْمٍ۝

حٰمٓ السّجدة: ۳۱-۳۳

اِہ اِک ضیافت اے بڑے بخشنہار (تے) بہت مہربان (خُدا) وِلّوں۔

مرد تے عورت دے برابری دے حقوق

اسلام دے دعوے توں پہلاں عورتاں نُو عورت ہون دے لحاظ نال کوئی قانونی حق نہیں ملدے سن۔ اسلام ای اُہ مذہب اے۔ جنھّے کامل طور اُتّے عورتاں دے حق قائم کیتے نیں۔ مثال دے طور اُتّے :-

۱۔ اسلام نے عورتاں دے حقوق دی پوری پوری نگرانی کیتی اے۔

۲۔ رُوحانی تے مذہبی دُوناں میداناں وِچ عورتاں نُو مرداں دے مساوی مقام اُتّے کھڑا کیتا اے۔

۳۔ عورتاں نُو آزاد حیثیت دِتّی اے۔

۴۔ عورتاں نُو ملکیّت دے حقوق دلائے نیں۔

۵۔ عورتاں دے حقوق تے ذمّہ واریاں نُو الٰہی قانون دا اِک حِصّہ بنا دِتّا اے۔

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً ۚ وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ○

النحل : ۹۸

جہڑے لوک مومن ہون دی حالت وِچ نیک عمل کردے نیں، خواہ اُہ مرد ہون یا عورتاں، یقیناً اسیں اُہناں نُو اِک پاک حیاتی دیاں گے۔ تے ضرور اسیں اُہناں نُو اُہناں دا انعام دیاں گے، اُہناں دے سبھ توں چنگے عمل دے مطابق، جہڑا اُہ (دنیا وِچ) کردے سن۔

وَمَنْ يَّعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُوْنَ نَقِيْرًا○

النسآء : ۱۲۵

تے جہڑے لوک نیک عمل کردے نیں، خواہ اُہ مرد ہون یا عورتاں۔ سو اُہ ای جنّت وِچ داخل ہون گے، تے اُہناں اُتّے رتّی بھر وی ظلم نہیں کیتا جائے گا۔

اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَ الْمُسْلِمٰتِ وَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَالْقٰنِتِيْنَ وَ الْقٰنِتٰتِ وَ الصّٰدِقِيْنَ وَ الصّٰدِقٰتِ وَ الصّٰبِرِيْنَ وَ الصّٰبِرٰتِ وَ الْخٰشِعِيْنَ وَ الْخٰشِعٰتِ وَالْمُتَصَدِّقِيْنَ وَالْمُتَصَدِّقٰتِ وَالصَّآئِمِيْنَ وَالصّٰٓئِمٰتِ وَالْحٰفِظِيْنَ فُرُوْجَهُمْ وَ الْحٰفِظٰتِ وَ الذّٰكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَّالذّٰكِرٰتِ ۙ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا○

الاحزاب : ۳٦

بے شک کامل فرمانبردار مرد تے کامل فرمانبردار عورتاں ، تے مومن مرد تے مومن عورتاں ، تے تابعدار مرد تے تابعدار عورتاں تے سچے مرد تے سچیاں عورتاں ، تے صبر کرن والے مرد تے صبر کرن والیاں عورتاں ، تے عاجز مرد تے عاجز عورتاں ، تے صدقہ کرن والے مرد تے صدقہ کرن والیاں عورتاں ، تے روزہ رکھن والے مرد تے روزہ رکھن والیاں عورتاں تے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والے مرد تے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والیاں عورتاں ، اللہ نوں بہت یاد کرن والے مرد تے یاد کرن والیاں عورتاں ، اِہناں سبھناں لئی اللہ نے بخشش تے بہت وڈا انعام تیار کیتا اے ۔

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا ۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ○

المؤمن : ۴۱

جہڑا کوئی بُرائی کردا اے ، اُہنوں نہیں بدلہ دِتا جائے دا مگر اُہدے برابر ای ۔ تے جہڑے نیک عمل کردے نیں ، خواہ اُہ مرد ہون یا عورتاں ، سواہ ای لوک نیں جہڑے جنّت (بہشت) وِچ داخل ہون گے ، اُہ اُوس وِچ بے حساب ای انعام دِتے جان گے ۔

وَالْمُطَلَّقٰتُ يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوْٓءٍ ۗ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ يَّكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِيْٓ اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۗ وَ بُعُوْلَتُهُنَّ اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِيْ ذٰلِكَ اِنْ اَرَادُوْٓا اِصْلَاحًا ۗ وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِيْ عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوْفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۗ وَ اللّٰهُ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ○

تے مُطلّقہ عورتاں اپنے تِن حیضاں (دی مُدّت) تک انتظار کرن تے اُہناں لئی جائز نہیں کہ اللہ نے جو کجھ اُہناں دے رِحماں وِچ پَیدا کیتا اے ، اُہنوں اُہ چھُپا رکھن ، اگر اُہ اللہ تے آخرت دے دن اُتے ایمان رکھدیاں نیں ۔ تے ایس مدّت وِچ اُہناں دے خاوند اُہناں نوں واپس لین دے زیادہ حقدار نیں ، اگر اُہ صلح صفائی دا ارادہ رکھدے ہون ، تے اجیہا حق اُہناں عورتاں دا وی اے ۔ جِنہوں انصاف نال ادا کرنا اُہناں تے واجب اے ۔ تے مرداں لئی عورتاں اُتے اک درجہ وڈیائی اے ۔ تے اللہ غالب حکمت والا اے ۔

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ فَاِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوْفٍ
اَوْ تَسْرِيْحٌۢ بِاِحْسَانٍ ۗ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ
تَاْخُذُوْا مِمَّآ اٰتَيْتُمُوْهُنَّ شَيْـًٔا اِلَّآ اَنْ
يَّخَافَآ اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ۗ فَاِنْ خِفْتُمْ
اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا
فِيْمَا افْتَدَتْ بِهٖ ۗ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا
تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ
فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ○

البقرة : ۲۲۹-۲۳۰

اجہی طلاق دو واری دِتّی جا سکدی اے ۔ فیر یاں اُہناں نوُ
مناسب طریقے نال روک لوؤ یاں اُہناں نوُ احسان نال وِدّیا
کر دیو! تے تہاڈے لئی جائز نہیں کہ جو کجھ تساں اُہناں نوُ دِتّا
سی اُہدے وچوں کوئی شئے واپس لوؤ ۔ سوائے اِہدے کہ اُہ
دُونویں ڈرن کہ اُہ اللہ دیاں حدّاں نوُ قائم نہیں رکھ سکن دے ۔
سو اگر تسُیں ڈرو کہ اُہ دُونویں اللہ دیاں حدّاں نوُ قائم نہیں
رکھن دے ، فیر اُہناں دُونواں اُتّے کوئی گناہ نہیں ۔ اگر عورت
اپنی آزادی لئی مرد نوُ کجھ دے دیوے ۔ اِہ اللہ دیاں حدّاں نیں
سو تسُیں اِہناں توُ اگّے نہ جاؤ! تے جہڑے اللہ دیاں حدّاں
توں اگّے لنگھ جاندے نیں ، سو اُہ ای لوک نیں جہڑے ظلم
کرن والے نیں ۔

سُود دی ممانعت

قرآن کریم وِچ سُود لئی "رِبا" دا لفظ استعمال ہویا اے۔ عام طور اُتّے "رِبا" نُوں سُود دا متبادل لفظ خیال کیتا جاندا اے۔ پر اِہ درست نہیں۔ "رِبا" دا مفہوم سُود دے مفہوم توں بہت وسیع اے۔

"رِبا" ایس لئی منع اے کہ ایس دے نتیجے وِچ دولت کجھ ای ہتھاں وِچ جمع ہو جاندی اے۔ تے ایس لئی وی کہ ایہدے نال لوکاں دی بہتری تے بھلیائی دے کماں وِچ روک پیدا ہوندی اے۔ دراصل گل اِنج اے کہ قرض دین والا سودی قرضے دے ذریعے مقروض دی ضرورت تے مشکل توں ناجائز فائدہ اُٹھاندا اے۔

اَلَّذِيْنَ يَأْكُلُوْنَ الرِّبٰوا لَا يَقُوْمُوْنَ اِلَّا كَمَا يَقُوْمُ الَّذِيْ يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطٰنُ مِنَ الْمَسِّ ۚ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْٓا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا ۘ وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا ۚ فَمَنْ جَآءَهٗ مَوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ فَانْتَهٰى فَلَهٗ مَا سَلَفَ ۚ وَاَمْرُهٗٓ اِلَى اللّٰهِ ۚ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ۝

جہڑے لوک سُود کھاندے نیں، اُہ نہیں کھڑے ہوندے، مگر اوس طرح جیویں اُہ شخص کھڑا ہوندا اے جہدے اُتّے شیطان (یعنی جنون دی بیماری) دا ڈاڈھا وار ہووے۔ ایس دی وجہ اِہ وے کہ اُہ آکھدے نیں: سوداگری وی اک طرح دا سُود اے۔ جدوں کہ اللہ نے سوداگری نُوں حلال (جائز) قرار دِتا اے تے سُود نُوں حرام (ناجائز) سو جہدے کول اُہدے ربّ ولّوں نصیحت (ہدایت) آگئی تے اُہ باز آگیا۔ اُہدے لئی جو کجھ اُہنے پہلاں لیا سی جائز ہو گیا تے اُہدا معاملہ اللہ نال اے۔ تے اُہ جہڑے (سُود لین وَل) فیر رجوع کر گئے اُہ دوزخی نیں۔ اُہ اُہدے وِچ دیر تیکر رہن والے نیں۔

يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِي الصَّدَقٰتِ ۚ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيْمٍ ۝

اللہ سُود نُوں ختم کر دیندا اے تے صدقے خیرات نُوں ودھائی جاندا اے، تے اللہ کسے پکّے کافر تے (وڈّے پاپی) نال پیار

نہیں کردا اے۔

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ○

بے شک اُہ لوک جہڑے ایمان لیائے تے اُہناں نیک عمل کیتے، تے نماز قائم کیتی تے زکٰوۃ ادا کیتی اُہناں لئی اُہناں دے ربّ کول اُہناں دا اجر اے، تے نہ اُہ ڈر رکھن گے تے نہ اُہ غم کھان گے۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ○

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او اللہ تھیں ڈرو! اگر تسیں مومن او، تے سود وِچّوں جو کجھ باقی رہ گیا اے اُہنوں چھڈ دیو!

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ○

لیکن اگر تساں اِہ (عمل یعنی سود چھڈنا) نہ کیتا، تد تسیں اللہ تے اُہدے رسُول نال جنگ کرن لئی تیار ہو جاؤ! تے اگر تسیں توبہ کر لو، فیر تہاڈے لئی تہاڈا اصل زر (جائز) اے۔ نہ تسیں (کسے اُتے) ظلم کرو گے تے نہ تہاڈے اُتّے ظلم کیتا جائے گا۔

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ○

تے اگر کوئی قرضائی حالات دی تنگی دا شکار ہووے، تد اُہنوں خوشحالی تیکر مہلت دینی واجب اے۔ تے اگر تسیں جاندے او، تے تسیں اُہنوں خیرات دے طور تے معاف کر دیو، اِہ عمل تہاڈے لئی بہت چنگا اے۔

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ۖ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ○

تے اُوس دن توں ڈرو! جد تسیں اللہ دی طرف موڑے جاؤ گے، فیر ہر جان نوں، جو کجھ اُہنے کمایا دا اُہدا بدلہ پورا پورا دِتّا جائے گا، تے اُہناں اُتّے ظلم نہیں کیتا جائے گا۔

البقرة: ٢٧٦ - ٢٨٣

پیشگوئیاں

شروع وِچ نازل ہون والیاں کئی سُورتاں وِچ ، قرآن کریم مختلف واقعاں نُوں قرآن دیاں تعلیماں دی تائید وِچ گواہی دے طور اُتّے پیش کردا اے۔ اِہناں وِچّوں کُجھ سُورتاں پیشگوئیاں اُتّے مشتمل نیں ، جہڑیاں سینکڑیاں ورھیاں دی مدّت پُوریاں ہوندیاں رہیاں۔ کُجھ پیشگوئیاں لفظی طور اُتّے پوریاں ہو جاندیاں نیں ، تے کُجھ استعارے دا رنگ رکھدیاں نیں ، تے بعضیاں دونّویں قسم دیاں ہوندیاں نیں ۔

جیویں کہ پہلاں دسّیا جا چُکیا اے کہ قرآن کریم دا نام ای اک بہت وڈّی پیشگوئی اے ، جہڑی صدیاں توں ہر زمانے وِچ پوری ہو رہی اے ، فیر سبھ توں پہلے الہام وِچ علماں تے ہُنراں دے قائم ہون تے پھیلن دی پیشگوئی کیتی گئی ۔ ایہدے وِچ دسّیا گیا اے کہ اُوس زمانے وِچ قلم دا استعمال عام ہوئے گا ۔

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيٰنِ ۝

اُہنے دا اللہ نے ، دو[2] سمندراں نُوں چلایا اے ، جہڑے اِک دن ضرور مل جان گے ۔

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيٰنِ ۝

اُہناں دُوناں دے وِچکار اک روک اے ، اُہ دونویں اک دُوجے وِچ داخل نہیں ہو سکدے ۔

الرحمٰن : ۲۰-۲۱

يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنِ اسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَنْفُذُوْا مِنْ اَقْطَارِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ فَانْفُذُوْا ۭ لَا تَنْفُذُوْنَ اِلَّا بِسُلْطٰنٍ ۝

اے انساناں تے جنّاں دی جماعت ! اگر تُسیں طاقت رکھدے او کہ تُسیں اسماناں تے زمین دیاں حدّاں وِچّوں باہر نکل جاؤ ، تے نکل جاؤ ! پر تُسیں کِسے دلیل توں بغیر نِچ کے نہیں نِکل سکوگے ۔

فَبِاَيِّ اٰلَاۗءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ۝

سو تُسیں دُونویں اپنے ربّ دیاں کہڑیاں نعمتاں دا انکار

کروگے؟

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ ۙ وَّ نُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرٰنِ ۚ

الرحمٰن : ۳۴-۳۶

تُساں دُوناں اُتّے اگ دی لاٹ تے ترا ماں (تانبا)، گرا یا جائے گا۔ تے تُسیں دونویں اک دوجے دی مدد نہیں کر سکوگے۔

اِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ۙ
وَ اَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَ حُقَّتْ ۙ

جدوں اسمان پھٹ کے وکھّو وکھّ ہو جائے گا۔
تے اُہ اپنے ربّ دا حکم سُنن لئی کنّ کرے گا، تے اِہ اُہدے اُتّے فرض اے۔

وَ اِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ۙ
وَ اَلْقَتْ مَا فِيْهَا وَ تَخَلَّتْ ۙ
وَ اَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَ حُقَّتْ ۙ

الانشقاق : ۲-۶

تے جدوں دھرتی پھیلا دتّی جاوے گی۔
تے جو کجھ اُہدے اندر اے اُہنوں باہر کڈھ کے خالی ہو جائیگی۔
تے اپنے ربّ دا حکم سُنن لئی اُہ کنّ کرے گی، تے اِہ اُہدے اُتّے فرض اے۔

وَ اِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۙ

التکویر : ۵

تے جدوں دس مہینیاں توں گبھن اُوٹھنیاں آوارہ چھڈ دتیاں جان گیاں

وَ اِذَا النُّفُوْسُ زُوِّجَتْ ۙ

التکویر : ۸

تے جدوں (قسم قسم دے) لوک کٹھّے کیتے جان گے۔

وَ اِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۙ
وَ اِذَا السَّمَآءُ كُشِطَتْ ۙ

التکویر : ۱۱-۱۲

تے جدوں کتاباں پھیلا دِتیاں جان گیاں۔
تے جدوں اسمان دی کھلّ لاہ دِتّی جائے گی۔

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ۙ
وَ اَخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ۙ
وَ قَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ۚ
يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ۙ
بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ۙ
يَوْمَئِذٍ يَّصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا ۙ لِّيُرَوْا

جدوں دھرتی خوب ہلائی جائے گی سخت جھٹکیاں نال۔ تے (جدوں) دھرتی اپنے بوجھاں نوں باہر کڈھ کے رکھ دے گی۔
تے انسان آکھے گا: اِہنوں کی ہویا اے؟
اوس دن اُہ اپنیاں خبراں نوں بیان کر دئے گی۔
ایس لئی کہ تیرے ربّ نے اُہنوں وحی کیتی ہوئے گی۔
اوس دن لوک وکھّو وکھّ ٹولیاں وِچ سامنے آؤن گے۔ تانجے

اَعْمَالَهُمْ ۝
فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ ۝
وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ۝

الزلزال: ۲-۹

اُہ اپنے اپنے عملاں دا نتیجہ وکھائے جان ۔
سو جنھے ذرّہ بھروی نیکی کیتی ہوئے گی اُہ اُہنوں ویکھے گا ۔
تے جنھے ذرّہ بھروی برائی کیتی ہوئے گی، اُہ اُہنوں ویکھے گا ۔

وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّيْ نَسْفًا ۝

تے اُہ تیرے کولوں پہاڑاں دے بارے وِچ پُچھدے نیں ۔
سو توں آکھ: میرا رب اُہناں نوں چکنا چُور کر کے مٹی وانگ اڈا دئے گا ۔

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝
لَّا تَرٰى فِيْهَا عِوَجًا وَّلَآ اَمْتًا ۝

طٰهٰ: ۱۰۶-۱۰۸

تے اُہ اُہناں نوں پدھری دھرتی وانگوں کر چھڈّے گا ۔
توں اُہدے وِچ نہ کوئی ڈونگھ تے نہ کوئی اُچان ویکھیں گا ۔

وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِّنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ اَنَّ النَّاسَ كَانُوْا بِاٰيٰتِنَا لَا يُوْقِنُوْنَ ۝

النمل: ۸۳

تے جدوں اُہناں دے خلاف فیصلہ ہو جائے گا، اسیں اُہناں لئی دھرتی وچوں اِک کیڑا کڈھاں گے، جہڑا اُہناں نوں پھٹڑ کر دئے گا ۔ ایس لئی کہ لوک ساڈیاں آیتاں اُتے یقین نہیں رکھدے سَن ۔

فَاِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ۝
وَخَسَفَ الْقَمَرُ ۝
وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۝

القیٰمة: ۸-۱۰

جدوں نظر پتھرا جائے گی ۔
تے چن گرہنیا جائے گا ۔
تے سورج تے چن کٹھے کیتے جان گے ۔

فطرت دا مطالعہ

قرآن کریم دی بزرگی تے وڈیائی دا اک لاجواب پہلو اِہ وے کہ چوداں سو سال پُرانی کتاب ہُون دے باوجود، ایہدے وِچ فطرت وَل منسوب ہُون والی، کوئی اِک گل وی اجہی نہیں مِلدی، جِنھوں نویں کھوج نے غلط ثابت کیتا ہووے۔ قرآن کریم دیاں بہت ساریاں آیتاں سائنس دیاں نویاں خبراں تے تحقیقاں اُتے مشتمل نیں، تے کئی اَجہیاں گلاں وَل رہنمائی کر دیاں نیں، جہڑیاں اَجے تیکر کھوج دی اُڈیک وِچ نیں۔ ایس سِلسلے وِچ قرآن کریم وِچ بیان کیتے گئے، اَن گنت حوالیاں وِچوں، صرف کجھ ای تشریح لئی پیش کیتے جاندے نیں۔

وَمِنْ اٰيٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيْهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ ۚ وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَآءُ قَدِيْرٌ ۝

الشوریٰ: ۳۰

تے اُہدیاں نشانیاں وِچوں اِک نشانی اسماناں تے زمین دا پیدا کرنا تے اُہ زندہ مخلوق اے، جہڑی اُہنے اِہناں دوناں وِچ پھیلائی اے۔ تے اُہ جدوں وی چاہے اُہناں نُوں کٹھیاں کرن دی طاقت رکھدا اے۔

وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَّمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّفْقَهُوْنَ ۝

الانعام: ۹۹

تے اُہ ای (اللہ) اے جِنھے تہانوں اِک جان وِچوں پیدا کیتا اے، فیر تہاڈا اِک گھر تے اِک ٹھکانا اے۔ بے شک اساں نشانیاں کھول کے بیان کیتیاں نیں، اُہناں لوکاں لئی جہڑے سمجھ رکھدے نیں۔

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَّنِسَآءً ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَآءَلُوْنَ

اے لوکو! اپنے اُوس ربّ تھیں ڈرو! جِنھے تہانوں اِک جان وِچوں پیدا کیتا اے۔ تے اُہدے وِچوں اُہدا ساتھی پیدا کیتا اے، تے اُہناں دوناں وِچوں بے شمار (نیک) مرد تے عورتاں پھیلائیاں نیں۔ تے ڈرو! اُوس اللہ تھیں،

بِهٖ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا○

النسآء : ۲

جِہدے بارے وِچ تُسیں اِک دُوجے کولوں سوال کردے اُو۔ تے رشتہ داراں دا ادب لحاظ کرن وِچ خاص طور تے اُہدے کولوں ڈرو! بے شک اللہ تہاڈے اُتّے نگہبان اے۔

هُوَ الَّذِيْ يُصَوِّرُكُمْ فِي الْاَرْحَامِ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ○

آل عمران : ۷

اُہ ای اے داللہ، جہڑا جیویں چاہندا اے رِحماں وِچ تہاڈیاں صورتاں بناؤندا اے۔ کوئی عبادت دے لائق نہیں، مگر اُہ، اُہ غالب حکمت والا اے۔

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيْدٍ○

ابراھیم : ۲۰

کیا توُں نہیں ویکھیا کہ اللہ نے اسماناں تے زمین نُو دانائی دے تقاضیاں دے مطابق پیدا کیتا اے؟ اگر اُہ چاہے تے تہانوُ ہلاک کر دیوے تے اک نویں مخلوق لے آئے۔

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَّهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ ۚ صُنْعَ اللّٰهِ الَّذِيْٓ اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ اِنَّهٗ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَفْعَلُوْنَ○

النمل : ۸۹

تے توُں پہاڑاں نُو ویکھنا ایں تے خیال کرنا ایں کہ اِہ مضبوطی نال گڈّے ہوئے نیں، حالانکہ اُہ بدلاں دے چلن وانگوں چلدے نیں۔ اِہ اُوس اللہ دی کاریگری اے جِنھے ہر شئے نُو مضبوط بنایا اے۔ تے جو کجھ تُسیں کردے او۔ اُہ اُہدے توں خوب باخبر اے۔

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِيْ رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَّغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَآءُ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوْٓا اَشُدَّكُمْ ۚ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّتَوَفّٰى وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْۢ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۚ وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَآ اَنْزَلْنَا

اے لوکو! اگر تُسیں دوبارہ اُٹھائے جان دے بارے وِچ کسے شک وِچ او، تے دیاد رکھو! یقیناً اساں تہانوں مٹی وچّوں پیدا کیتا اے فیر نطفے وچّوں فیر جمّے ہوئے خون وچّوں فیر گوشت دی بوٹی وِچّوں جہڑی کجھ مکمل ہوندی اے تے کجھ ناقص۔ تانجے تہاڈے لئی اسیں تہاڈے اتے (حال) ظاہر کر دیّیے۔ تے جو کجھ اسیں چاہنے آں رِحماں وِچ اک مقرر مدت تیکر ٹھہرا دینے آں۔ فیر اسیں تہانوُ بچیّاں دی شکل وِچ کڈھنے آں۔ رفیر اسیں تہاڈی پرورش کرنے آں، تانجے تُسیں اپنی پُوری طاقت دی عُمر نُو اپڑ جاوُ! تے تہاڈے وچّوں کجھ طبعی

عَلَيْهَا الْمَآءَ اهْتَزَّتْ وَ رَبَتْ وَ اَنْۢبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍۢ بَهِيْجٍ ۝

الحج : ٦

عمر نوُ پہنچ کے مر جاندے نیں۔ تے تہاڈے وِچوّں کجھ اُہ نیں جِہڑے بُڈھیپے دے اخیر تک چلائے جاندے نیں، تانجے اُہ علم رکھن دے بعد بالکل کورے ہو جان۔ تے توُں ویکھنا ایں کہ زمین بالکل بے جان خشک سی، فیر جد اسیں اُہدے اُتے پانی اتارنے آں، اُہ خوشی وِچ آجاندی اے تے وَدھدی پھُلدی اے تے ہر طرح دیاں سوہنیاں کھیتیاں اُگاندی اے۔

وَّالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيْرَ لِتَرْكَبُوْهَا وَزِيْنَةً ۭ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

النحل : ٩

تے اُہنے گھوڑے، خچراں تے گدھے پیدا کیتے نیں، تانجے تسیں اُہناں اُتے سواری کرو تے اُہناں نال جمال حاصل کروانے اُہ، اُہ کجھ پیدا کرے گا، جو کجھ تسیں (اجے) نہیں جاندے او۔

تَبٰرَكَ الَّذِيْ بِيَدِهِ الْمُلْكُ ۡ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرُ ۝

بہت ای برکت والا اے (اُہ خدا) جہدے قبضے وِچ (ساری کائنات دی) بادشاہی اے۔ تے اُہ اپنے ہر ارادے نوُ پوُرا کرن اُتے قادر اے۔

اِۨلَّذِيْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۭ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْغَفُوْرُ ۝

جِنّھے موت تے حیاتی نوُ پیدا کیتا اے، تانجے اُہ تہانوُ ازمائے کہ تہاڈے وِچوّں کہڑا اے، جہڑا عمل دے لحاظ نال سبھ تھیں چنگا اے۔ تے اُہ غالب (تے) بہت بخشنہار اے۔

الَّذِيْ خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ طِبَاقًا ۭ مَا تَرٰى فِيْ خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفٰوُتٍ ۭ فَارْجِعِ الْبَصَرَ ۙ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُوْرٍ ۝

الملك : ٣-٤

(تے) جِنّھے درجہ بدرجہ ست اسمان بنائے نیں۔ (تے) توُں رحمان (خُدا) دی پیدائش وِچّ کوئی کسر (رخنہ) نہیں ویکھدا۔ تے توُں اپنی نظر نوُ ایدھر اُدھر بھُواں کے چنگی طرح ویکھ لَے! کیا تینوں کوئی کسر نظر آوندی اے؟

قرآنی دُعاواں

خُدا تعالیٰ تے بندے دے درمیان رشتہ جوڑن تے پکا کرن لئی، دُعا بہت وَدھ کے اہمیت رکھدی اے۔ شروع وِچ خُدا دا فضل بندے نُوں اپنے وَل کھچدا اے، تے بندہ شکر تے خلوص نال خُدا تعالیٰ وَل جُھکدا اے۔ ایس دے نتیجے وِچ خُدا اُہدے نیڑے آجاندا اے۔ اِہ رشتہ دُعا دے ذریعے ترقی کردا تے وَدھدا رہندا اے۔ اُہ لوک، جہڑے رُوحانی تجربیاں تے ترقیاں دے بارے وِچ علم رکھدے نیں، اُہ اپنے لمّے تجربے دی وجہ توں اچھی طرح جاندے نیں کہ اک کامل مومن دُعا دے ذریعے رُوحانی طاقتاں حاصل کر لیندا اے۔

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ۝

البقرة : ۱۸۷

تے جدوں میرے بندے تیرے کولوں میرے بارے وِچ پُچھّن، (آکھ ایں نیڑے آں۔ مَیں پُکارن والے دی پُکار دا جواب دیناآں، جَد اُہ مینوں پُکاردا اے۔ سو چاہیدا اے کہ اُہ میرے کولوں قبولیت طلب کرن تے میرے اُتّے ایمان لیاؤن، ہو سکدا اے اُہ سِدّھے راہ دی پَیروی کرن۔

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّقُوْلُ رَبَّنَآ اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝

تے اُہناں وِچوں کُجھ اُہ نیں، جہڑے آکھدے نیں: ساڈیا ربّا! تُوں سانوں ایس دنیا وِچ وی نیکی عطا کر تے آؤن والی دُنیا (آخرت) وِچ وی نیکی (عطا کر) تے تُوں سانوں اَگ دے عذاب تھیں بچا۔

أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا ۚ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ○

البقرة: ۲۰۲-۲۰۳

اِہناں لئی اِک چنگا حِصّہ اے، اُہناں نیک عملاں دے پاروں، جہڑے اُہناں کمائے، تے اللہ شتابی حساب لین والا اے۔

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ۚ أَنتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ○

البقرة: ۲۸۷

اللہ کسے جان اُتّے اُہدی گنجائش توں وَدھ کے بوجھ نہیں رکھدا، جہڑا نیک عمل اُہ کردی اے، اُہدا بدلا اُہنوں ملے گا، تے جہڑا اُہ گناہ کردی اے، اُہدی سزا اُہنوں ملے گی۔ ساڈیا ربّا! اگر اسیں بُھل جائیے یا غلطی کر جائیے، تے توں ساڈی پکڑ نہ کریں۔ ساڈیا ربّا! ساڈے اُتّے اُووِیں بوجھ نہ لدّیں، جیویں توں اُہناں اُتّے لدّیا، جہڑے ساتھوں پہلاں سن۔ ساڈیا ربّا! ساڈے اُتّے اُہ بوجھ نہ لدّیں جہدے (اُٹھان دی) سانوں طاقت نہیں۔ تے توں سانوں (ساڈے گناہ) معاف کر دے، تے توں سانوں بخش دے! تے توں (ساڈے اُتّے) رحم کر! توں ای ساڈا مولا ایں۔ سو توں کافراں دے خلاف ساڈی مدد کر۔

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ○

بے شک اسماناں تے زمین دی پیدائش تے رات تے دن دے واری واری آن وِچ ضرور عقل منداں لئی نشانیاں نیں۔

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ○

اُہ جہڑے کھڑے ہو کے تے بیٹھ کے تے اپنے پہلوآں دے بل تے لمّے پے کے اللہ نوں یاد کردے نیں۔ تے اسماناں تے زمین دی پیدائش اُتّے غور کردے نیں (تے آکھدے نیں)، ساڈیا ربّا! توں اِہ کائنات بے کار پیدا نہیں کیتی۔ توں پاک ایں، سو توں سانوں اگ دے عذاب تھیں بچا!

رَبَّنَآ اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهٗ ۭ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ ○

ساڈیا ربّا! بے شک توں جنھوں اگ وِچ داخل کریں گا، سو توں اُہنوں ذلیل کر دیئیں گا۔ تے ظالماں دے کوئی مدد گار نہیں ہون گے۔

رَبَّنَآ اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُّنَادِيْ لِلْاِيْمَانِ اَنْ اٰمِنُوْا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا ۖ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّاٰتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ ○

ساڈیا ربّا! بے شک اساں اک پُکارن والے دی پُکار سُنی، اُہ ایمان دی خاطر پُکاردا سی (تے آکھدا سی)، اپنے ربّ اُتے ایمان لیاؤ! سو اسیں ایمان لے آئے۔ ساڈیا ربّا! سو توں ساڈے گناہ سانوں بخش دے، تے ساڈیاں بدیاں ساتھوں دُور کر دے، تے سانوں موت ایس حالت وِچ دے کہ اسیں نیکاں وِچ گِنے جائیے۔

رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَّنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ○

ساڈیا ربّا! توں سانوں اُہ کجھ دے، جہدا توں اپنے رسولاں دی معرفت دین دا ساڈے نال وعدہ کیتا سی۔ تے توں سانوں قیامت دے دن بے عزّت نہ کریو! بے شک توں وعدہ خلافی نہیں کردا ایں۔

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّىْ لَآ اُضِيْعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى ۚ بَعْضُكُمْ مِّنْۢ بَعْضٍ ۚ فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَاُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَاُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَقٰتَلُوْا وَقُتِلُوْا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۚ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الثَّوَابِ ○

سو اُہناں دے ربّ نے اُہناں دی دُعا قبول کر لئی (تے آکھیا): بے شک مَیں تہاڈے وِچوں کسے عمل کرن والے دے عمل نوں ضائع نہیں کراں گا۔ خواہ اُہ مرد ہووے یا عورت۔ تُسیں اِک دُوجے وِچوں او، سو اُہ جنہاں ہجرت کیتی تے اپنے گھراں وِچوں کڈھے گئے، تے میرے راہ وِچ (میری خاطر) اُہناں نوں دُکھ دِتے گئے، تے اُہناں جنگ کیتی تے اُہ قتل کیتے گئے۔ بے شک مَیں اُہناں تھیں، اُہناں دیاں برائیاں دُور کر دیاں گا۔ تے ایس سبب اُہناں نوں اُہناں جنّتاں وِچ داخل کراں گا۔ جنہاں دے وِچوں دی ندّیاں وگدیاں ہون گیاں۔ اِہ اللہ دی طرفوں اک انعام اے۔ تے اللہ کول سبھ انعاموں توں ودھیا انعام اے۔

آل عمران : ١٩١-١٩٦

زبانی یاد کرن لئی قرآن کریم دیاں کجھ سورتاں

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ○

شروع اللہ دے نام نال، جیہڑا نہایت مہربان رتے، بار بار رحم کرن والا اے۔

قُلْ یٰٓاَیُّھَا الْکٰفِرُوْنَ ○

آکھ، اے کافرو!

لَآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ○

مَیں اُہدی پُوجا نہیں کردا، جہدی تُسیں پُوجا کردے او۔

وَلَآ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ○

تے نہ تُسیں اُہدی، عبادت کرن والے او، جہدی مَیں عبادت کرنا واں۔

وَلَآ اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُّمْ ○

تے نہ مَیں پُوجا کرن والاآں اُہدی، جہدی تُسیں پُوجا کردے او۔

وَلَآ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ○

تے نہ تُسیں اُہدی، عبادت کرن والے او، جہدی مَیں عبادت کرنا واں۔

لَکُمْ دِیْنُکُمْ وَلِیَ دِیْنِ ○

تُہاڈے لئی تُہاڈا دین، تے میرے لئی میرا دین۔

الکٰفرون : ۱-۷

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ○

شروع اللہ دے نام نال، جیہڑا نہایت مہربان رتے، بار بار رحم کرن والا اے۔

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰہِ وَالْفَتْحُ ○

جد اللہ دی مدد تے فتح آوے۔

وَرَاَیْتَ النَّاسَ یَدْخُلُوْنَ فِیْ دِیْنِ اللّٰہِ اَفْوَاجًا ○

تے تُوں ویکھیں کہ لوک فوجاں دیاں فوجاں اللہ دے دین وِچ داخل ہو رہے نیں۔

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ وَاسْتَغْفِرْہُ ؕ اِنَّہٗ کَانَ تَوَّابًا ○

سو تُوں اپنے ربّ دی تعریف نال وڈیائی بیان کر تے اُہدی بخشش طلب کر۔ بیشک اُہ بار بار مہربان ہون والا اے۔

النصر : ۱-٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۝

وَالْعَصْرِ۝

اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ۝

اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ۝

العصر : ۱-۴

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار رحم کرن والا اے ۔

مَیں (محمدؐ دے) زمانے نُوں گواہی دے طور اُتّے پیش کرناآں ۔

بے شک انسان گھاٹے دی حالت وِچ اے ۔

سوائے اُہناں دے جہڑے ایمان لیائے تے اُہناں نیک عمل کیتے ۔ تے اُہناں اک دوجے نُوں سچ تے قائم رہن دی تاکید کیتی تے اِک دوجے نُوں صبر کرن دی نصیحت کیتی ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۝

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ۝

اَللّٰهُ الصَّمَدُ۝

لَمْ يَلِدْ ۙ وَلَمْ يُوْلَدْ۝

وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ۝

الاخلاص : ۱-۵

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار رحم کرن والا اے ۔

تُوں آکھ ، اُہ اللہ اک اے ۔ (اکلا اے) ۔

اللہ سبھ تھیں بے نیاز اے ۔

نہ اُہنے کسے نُوں جمیا اے ، تے نہ اُہ کسے وچوں جمیا گیا اے ۔

تے اُہدی برابری کرن والا ہور کوئی نہیں ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۝

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ۝

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ۝

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ۝

وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِی الْعُقَدِ۝

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار رحم کرن والا اے ۔

تُوں آکھ ! مَیں اُوس ربّ دی پناہ وِچ آؤناواں جہڑا مخلوق دا ربّ اے ۔

ہر اُوس چیز دی بُرائی توں جہڑی اُہنے پیدا کیتی ۔

تے ہنیرا کرن والے دی ہر شرارت توں، جدوں اُہ چھا جائے ۔

تے اُہناں دی برائی توں جہڑیاں تعلقات توڑن لئی اگنڈھاں نُوں کھولن لئی، پھوکاں مارن والیاں نیں ۔

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ○

تے حسد کرن والے دی بُرائی توں، جدوں اُہ حسد کردا اے۔

الفلق : ١-٦

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ○

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے) بار بار رحم کرن والا اے۔

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ○

توں آکھ! مَیں انسانان دے اُوس ربّ دی پناہ وِچّ آؤنا واں۔

مَلِكِ النَّاسِ○

جہڑا انساناں دا (حقیقی) بادشاہ اے۔

اِلٰهِ النَّاسِ○

جہڑا انساناں دا معبُود اے۔

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ○

وسوسہ ڈالنے والے دی بُرائی توں، تے ہر کن بھرن والے دی بُرائی توں۔

الَّذِيْ يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ○ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ○

جہڑا انساناں دے دِلاں وِچّ وسوسے ڈالدا اے۔
(خواہ اُہ) جِنّاں وِچّوں ہووے یاں انساناں وِچّوں۔

النّاس : ١-٧